

**Ҳамон эътиқодим — ҳақиқат, ҳақдир,
Сўзлайман, юзимни тугиб Каъбага,
Емира олмайди ўткинчи тақдир,
Осуда ўтади руҳим абадга.**

**Эъозлар, ардоғлар учун ташаккур,
Асли Сиз офтобим, мен зиёсиман.
Тонгларингиз кулсин дориломон, ҳур,
Бахтим шул — ўзбекнинг Зулфиясиман.**

Халқимга айтар сўзларим

Ўзинг ташна этдинг, ўзинг сув тутдинг,
Қалбимдаги саҳром, дарёмсан, халқим!
Сени сева-сева мен бойиб кетдим,
Дунё ичра топган дунёмсан, халқим!

Юрак чақмоқ теккан осмон юзидай,
Лекин эътиқодим, иймоним бутун,
Умримда қилганим озми-кўпимдан,
Меҳрим дарёсидан серобман бу кун.

Менга Навоийдан айтинг алла деб,
Лутфийдан онгимга зиё таратдинг,
Қийналган оламга бўлгин далда деб
Асли ўзинг мени шоир яратдинг...

Ёш шуур, курашчан туйғулар билан
Сенинг тақдирингга маҳкам туташдим,
Не-не фанимлар-ла курашганинг он
Кўпнинг бири бўлиб малҳамга шощдим.

Сарғайган даштларга бердинг яшил қон,
Тупроқ тепаларда шаҳар кўтардинг:
Ҳар бир ғалабангни кўрган суюк он
Дилдаги ўз ғамим куйи чўкарди.

Йўл юрдим, соғиндим, тўкилди байтим
Хорижнинг шомлари, саҳарларида,
Эзгу истакларинг жаранглаб айтдим
Осиё, Африка минбарларида.

Пахта хирмонининг ўсди бўйлари,
Таниди, тан олди яқину йироқ
Фурурдан денгиздай тўлиб куйладим,
Толелар тиладим бундан ёрқинроқ.

Мактублар ёздинг сен, мактублар битдим,
Гоҳ кўзга нам қалқиб, гоҳида хушбахт.
Шеър билан, сўз билан қалбингга етдим,
Ўша қалб мен учун энг шарафли тахт.

Кўзим устидасан бу турёнли дам,
Сен билан тақдирдош кундузли бўлдим.
Сени деб сийлади Умр, азиз Ватан
Эъозли бўлдим мен, юлдузли бўлдим.

Ҳали бор олдимда ўтмаган бурчим,
Ўтайман кўзимда тирик турса нур.
Умримдаги барча фасллар учун
Ўзига бек халқим, Сенга ташаккур.

1985

A decorative rectangular border with ornate, Art Nouveau-style flourishes. The border is composed of thin, flowing lines that curve and swirl at the corners. Interspersed along the border are clusters of small, five-petaled flowers with leaves, primarily concentrated in the top-right and bottom-left corners.

*Бахтиёр
севини
қуйларди созим*

Мухаббат тоғи қулганда

Оқшом эди, ойдин кўприқда
Барно қизу йигит турарди,
Ойни кутган оқшомги кўқда
Бешик-бешик булут юрарди.

Булутларнинг ёриб кучоғин,
Ой кўрсатди олмос юзини.
Маярур ташлаб ерга нигоҳин,
Тинглаб қолди йигит сўзини.

«Хоҳи инон, хоҳи инонма,
Сенинг севгинг қилмоқда шайдо.
Бундай ёниш бегона жонда
Бир ўчмас ўт бўлибди пайдо!»

Ой сузади, ел сари майин,
Икки қалбни ёқар бир оташ.
Ёниқ дилнинг бахтиёр найин,
Ютмоқ бўлур сукут жафокаш.

Йигит севги тонгини кутар,
Қиз кўзидай қуюлади тун.
Лекин узун киприқлар ўта —
Ярқирайди бахтта тўла кун.

«У бир ўтки, сени кўрмасам
Изтиробга солар жисмимни,
Лол қоламан — ахтариб топсам,
Унугаман ҳатто исмимни.

Хоҳ инонгин, инонма хоҳи,
Хаёлимда кезасан ёлғиз.
Мени севгин!»
Йигит нигоҳи
Севги тилар — сукут қилар қиз.

Оппоқ пара булут устида
Ҳайрон сузар кекса ойсулув.
Юлдузларни қучиб кўксида,
Анҳор тўлиб жўшиб оқар сув.

Шу чоқдача ишқин қиз фақат,
Дилдан сўраб айтганди дилга.
Илк, мусаффо, катта муҳаббат
Қиз дилидан келмасди тилга.

Ҳозир юрак бир нигоҳ бўлиб,
Бокқан эди йигит кўзига.
Оқшом оғушига нур тўлиб,
Тонг кулгандай бўлди юзига.

Елда қўшиқ, кўприқда шугъла,
Бахт-ла тепди икки ёш юрак...
Ой сўзлади юлдузни тўплаб,
Севги тонги ҳақида эртак.

1936

Сенини мафтунини

Яхшики йигитда эр юраги бор,
У севса ҳеч қачон ёнмас яширин.
Севгинг тўғрисида ўзинг очдинг сўз,
Эй кўзи қоп-қора, сўзлари ширин!

Менинг севганимни ҳали билмасдинг,
Танҳо ўртанишдан мен олдим лаззат.
Дилимни кемирган муҳаббат сирин,
Ўзим ардоқладим, ҳам қилдим иззат.

Қалбимга ёзилган муҳаббат сўзи,
Ўйимни чулғади менинг ҳар минут,
Лекин ишондимки, сен сўз очмасанг,
Шу дарда ўлсам ҳам этаман сукут.

Ҳатто билмас эдим севармидинг сен,
Балки севганингдир бир бахтиёр қиз.
Балки хаёлингдан мен беҳад йироқ,
Аммо сен дилимда кеча-ю кундуз.

Фақат ўйладимки, уятдир қизга
Йигитга севгисин айласа изҳор.
Бу — доғ солар дедим қизнинг ҳуснига,
Энди иложим йўқ бўлмайин иқрор.

Узоқ мен ахтардим, аммо ўзимда
Бир куч тополмадим севгидан устун!
Мен сени севаман, сеҳргар йигит,
Бутун борлигим-ла мен сенга мафтун.

1942

Сой келаси

Тоғ ортидан кўтарилди ой,
Сўлим қирғоқ нур-ла ўпишди.
Кўзгу бўлди жимжит оққан сой,
Ойнинг акси сувларни қучди.

Сойми ёки шаббода олди
Менинг кўзимдаги уйқуни?
Ой ёримни ёдимга солди,
Дилда тошди севги тўлқини.

1943

Фарзанд

Нега севмай, эркалаб ўпмай,
Нечун демай уни ҳаётим?
Нега демай кўзимнинг нури,
Сўзлаганда қандим, новвотим?

Ширин экан фарзанд, у билан
Оилага кирар экан жон.
Кўзи кўзга тушиши билан
Меҳри балқир экан бепоён.

Иқбол бўлиб кўзинг олдида,
Кундан кунга топаркан камол,
Не бахт, тоза ҳаёт боғингда
Ўсса тоза, бебаҳо ниҳол.

У бор ерда қайғу ва ҳасрат
Ҳаётингга бегона экан.
Қани айтинг, фарзанддан қиммат
Бу дунёда нима бор экан?

О... фарзандим, кўзим нурисан,
Менга сендай бўла олур ким?
Сен ҳаётим, сени кўраркан,
Дилда беҳад жўшади меҳрим.

Қора кўзларингга қарайман,
Унда борлиқ бўлар намоён.
Менинг бахтим ёрқин, бегумон
Жилваланиб кўринар аён.

Ширин сўзинг, чексиз меҳринг бор,
Қилиғингда бир олам ором,
Сен билан дил чиройли гулзор,
Қўшиғимга тутанмас илҳом.

Сен ўс — соғлом, беқайғу, эркам,
Муҳаббатим бошингга соя,
Мен бахтиёр алла айтайин,
Қўшиқларим кўп, бениҳоя.

Кўз ёш нима, сен билма зинҳор,
Сенга порлоқ тилайман иқбол,
Бу дунёда на яхшики бор
Сенга, кўзим, сенга бўлсин, ол!

1943

Олтин куз

Севаман, олтин куз, севаман жондан,
Атлас табиатли гўзал чофингни.
Дарахтлар либоси ранго-ранг, гулгун,
Кўзни эркалаган чаман бофингни.

Севаман, ерларга рангдор япроқлар,
Юмшоқ ва ранг-баранг гилам тўшаса,
Гул тергандай териб барг қизалоқлар,
Қушлардай гурпанглаб яйраб ўйнаса.

Далада пахталар кумуши порлаб,
Момик юзларини қуёшга тутса,
Теримчи чечанлар этаклаб, қоплаб
Тоғдай хирмонларга келтириб тўкса —

Мен беҳад севаман! Енгим шимариб,
Қизлар орқасидан юраман мен ҳам.
Кенг водий қўйнида кўксим қабариб,
Яйрайман, нашъага тўламан бу дам.

Симоб тўлқинлари тутиб осмонни,
Муттасил ёмғирлар зериктирса ҳам,
Кумуш булоқларнинг сувлари сокин,
Қушлар инларига кириб олса ҳам.

Мен ғамгин боқмайман, кўнглимда баҳор,
Олтин япроқларга қараб толмайман.
Ясан келинчақдай ҳар бир дарахтни
Севаман! Нигоҳим уза олмайман.

Булут чодирини йиртиб, мўралаб,
Чиқса қуёш, кўкка бўламан мафтун,
Севаман нурларда пати ялтираб,
Оппоқ кабутарлар қилсалар ўйин.

Тўзони ювилган барглар шамолда,
Рангини кўз-кўзлаб қилганда ҳузур,
Ҳозир тинган ёмғир томчиларида,
Олтин япроқларда ёниб тоза нур —

Гавҳар маржон каби ялтираб турса,
Мени ҳам ўрайди шеърӣ ҳаяжон!
Қуёшни қаршилаб чиқиб айвонга,
Нурларга кўмилиб юраман шодон.

Севаман олтин куз, севаман жондан!
Товусдай безанган дарахт, боғларни!
Ёмғирли оқшоминг, қуёшли тонгинг,
Хаёлга чўмганим гўзал онларни!

1943

Тун

Тоғ ортига ўтиб кетди кун,
Секин чўқди тоза, салқин тун...

Мен дераза очганим чорбоғ,
Сокин ухлар тун кўрпасида.
Майин қўшиқ ёйилар ҳар ён,
Эсиб ўтган ел шарпасида.

Сув оқади аллалаб тунни,
Ҳамма ухлар, уйда мен уйғоқ,
Парча қоғоз, кичик бир қалам,
Бошим узра порлайди чироқ.

Тунда қанча хаёл, қанча куй,
Мен берилиб қулоқ соламан.
Сўз тополмай ифодасига,
Ранг ахтариб шошиб қоламан.

Соф ел эсар... Парвона учар,
Чироқ атрофида ўтрилиб,
Ўзин уриб парт бўлади-ю,
Столимга тушади келиб.

Мен ёзаман, юлдузлар ўтар,
Ҳар бириси сўйлар бир эртак.
Мана, Ҳулқар қаршимда чақнар,
Ёрқин тонгдан келтириб дарак.

Тун ўтади, яна чорбоғдан
Кўтарилар саҳарги туман.
Мен-чи, аста чироқ сўндириб,
Отаётган тонгни кутаман.

Кўзларимда эриб кетди тун,
Ёйилмоқда ёрқин жувон кун...

1944

* * *

Дейдиларки, сени кўрганда
Кўзларимда ёнар жонли ўт,
Ўша ўтнинг ёлқинларида
Сендан ўзга бор нарса унут.

Мудом дилга содиқ кўзларим
Ҳақиқатни кўмиши қийин.
Кўзларимда, қонимда кезган
Ўша севинч, ўша олов сен.

Маили, ўзинг меңдан узоқда,
Лекин дилнинг ўти бўлиб қол.
Менинг куйим эмас тузоқда,
Шеър керакми, жон керакми, ол!

1944

Кетир, қолдим гафлатда

Сени бирдан жонсиз кўрдим,
Жоним чиқди менинг-да.
Эс-ҳушимдан ажраб турдим,
Туйғум кетди сенинг-ла.

Кошки эди, мен бошингда
Турган бўлсам ўша дам.
Кирмасмидим мен қонингга,
Бермасмидим жонни ҳам.

Ажал деган бешафқатта
Кошки отсам ишқимни,
Тўлдирсам ҳам кўкни додга,
Сақласам мен бахтимни.

Кошки эди, сўнг қўлингда
Эркаланиб берсам жон.
Сўнгги нигоҳ сенда қолса,
Мен кўз юсам беармон...

Яшаш сенинг ҳаққинг дедим,
Кечир, қолдим рафлатда.
Йўқ эди-ку бўлмоқ маҳрум
Бизнинг илк мунис аҳда?

1944

Биз тонгни севган-чун

Тинчгина тонг отар. Чиқади қуёш,
Кўм-кўк майсаларда ялтирар шабнам.
Осмон ҳам тип-тиниқ, еллар мусаффо,
Эркин нафас олиб уйғонар эл ҳам.

Биз тонгни севамиз — алвон рангида
Кураш қурбонларин яшайди хуни.
Қон бериб, жон бериб бутун жаҳонда
Дастлаб қаршилаган биз бўлдик уни.

Биз тонгни севган-чун, уни қаршилаб
Ҳар кун зафар билан кўтарилар қад,
Шу тонг тиниқлигин сақлар муқаддас
Қудрат, севгимиздан яратилган сад.

Бу чексиз севгида, қудратимизда
Шонли оталарнинг ҳиссаси улкан,
Шунинг-чун тинч меҳнат шиори билан
Балқиб юксалади жонажон ўлкам.

Биз тонгни севган-чун, соф кўкимизга
Уфқдан ўтолмас зулмат дудлари,
Шу эркин тебранган майсалар дамин
Бўғолмас порохнинг заҳар ҳидлари.

Онадай ардоқлаб, боладай севиб
Сақлаймиз тупроқни, шарафни, донгни,
Ўткир кўзимизни уфқдан узмай
Ҳар кун қаршилаймиз сафобахш тонгни.

1947

A decorative rectangular border with Art Nouveau-style floral and vine motifs. The border is composed of thin black lines. At the top-left and bottom-right corners, there are elegant, swirling flourishes. At the top-right and bottom-left corners, there are clusters of flowers and leaves, with a single flower at the bottom of each cluster. The central text is written in a stylized, cursive Cyrillic font.

Ҳижрон
қушларда

Бахтиёр севгини куйларди созим,
Ўлим ханжарига тегди-ю синди.
Ҳижрон фарёдидай совуқ овозим,
Наҳот, лириканинг ёлқини тинди?

1944

Юлдуз

Уйда бўғилдимۇ чиқдим эшикка,
Ер устига чўккан оқшомги туман,
Гўё кўларимга боққандай тикка
Яшнарди бир юлдуз худди сенсимон.

Худди сендай узоқ ва сендай ёрқин,
Авжи чақнаганда сўнади у ҳам,
Бир юпанч: севгимнинг осмонидан
Ўчмасдан ёнасан, эй гўзал ҳамдам!

1944

Баҳор келди сени сўроқлаб...

Салқин саҳарларда, бодом гулида,
Бинафша лабида, ерларда баҳор.
Қушларнинг парвози, елларнинг нози,
Бахмал водийларда, қирларда баҳор...

Қанча севар эдинг, бағрим, баҳорни,
Ўрик гулларининг эдинг мафтуни.
Ҳар уйғонган куртак ҳаёт берган каби
Қўзларингга суртиб ўпардинг уни.

Мана қимматлигим, яна баҳор келиб,
Сени излаб юрди, кезди сарсари.
Қишнинг ёқасидан тутиб сўради сени,
Ул ҳам ёш тўқди-ю, чекинди нари.

Сени излар экан, бўлиб шаббода,
Сен юрган боғларни қидириб чиқди.
Ёзиб кўрсатай деб ҳусн-кўркини,
Яшил япроқларни қидириб чиқди.

Топмай, сабри тугаб бўрон бўлди-ю,
Жарликларга олиб кетди бошини.
Фарҳод тоғларидан дарагинг излаб,
Сойларга қулатди тоғнинг тошини.

Қирларга илк чиққан қўйчивонлардан
Қайда шоир, дея айлади сўроқ.
Барида сукунат, маъюслик кўриб,
Ҳориб-чарчаб келди, тоқатлари тоқ...

Сўнгра жило бўлиб кирди ётоғимга,
Ҳулкар ва Омоннинг ўпди юзидан.
Сингиб ёш куйдирган заъфар ёноғимга
Секин хабар берди менга ўзидан.

Лекин ётоғимда сени тополмай,
Бир нуқтада қолди узоқ тикилиб.
Яна ел бўлди-ю, кезиб сарсари,
Мендан сўрай кетди қалбимни тилиб:

«Қани мен келганда кулиб қаршилаб,
Қўшиғи мавжланиб бир дарё оққан?
«Бахтим борми дея, яккаш сўроқлаб»
Мени шеърга ўраб суқланиб боққан?»

Ўрик гулларига тўнмайди нега,
Елда ҳилпиратиб жингала сочин?
Нега мен келтирган шўх нашидага
Пешвоз чиқмайди у ёзиб қулочин?

Қандай ишққа тўлиб боқарди тонгта,
Камол топтирарди кенг хаёлимни.
Унинг рангдор, жозиб қўшиғида
Мудом кўрар эдим ўз жамолимни.

Қани ўша куйчи, хаёлчан йигит?
Нечун кўзингда ёш, туриб қолдинг лол.
Нечун қора либос, сочларингда оқ,
Нечун бу кўкламда сен паришонҳол?»

Қандай жавоб айтай, лолдир тилларим.
Баридан тутдим-у, келдим қошингта.
У ҳам ғаминг билан кезди афтода,
Боқиб туролмайин қабринг тошига.

Аламда тутоқиб дарахтга кўчди,
Куртакни уйғотиб сўйлади ғамнок.
Сенинг ёдинг билан елиб беқарор,
Гуллар ғунчасини этди чок-чок.

Гулу райҳонларнинг таралди атри,
Самони қолади майин бир қўшиқ.
Бу қўшиқ нақадар ошно, яқин,
Нақадар ҳаётбахш, оташга тўлиқ.

Баҳорга бурканган сен севган элда,
Овозинг янгради жўшқин, забардаст.
Ўлмаган экансан, жоним, сен ҳаёт,
Мен ҳам ҳали сенсиз олмадим нафас.

Ҳижронинг қалбимда, созинг қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар алам,
Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам!

1945

Не балога этдинг мубтало

Ўтди ойлар ғам билан оқиб,
Дил топмади зарра тасалло.
Фироқингда қолдим тутоқиб,
Не балога этдинг мубтало!

Кўз очгани қўймайди алам,
Бошим қўйсам куйдирар болиш.
Юпатоғмас китоб ва қалам,
Мисраларим кўтарар нолиш.

Наҳот шунча маъсум, шундай пок
Севишмоқда алам бор шунча?
Бардош бермас ирода, идрок,
Тамоман лол ақл, тушунча.

Тоғдай бор деб билган юрагим
Қуш бошича қолмади чоғи?
Ғамни енгарман деган сарим
Яна ортар алами, доғи.

Эриб кетмагандим севгингдан,
Бўлмаслик-чун бахтингдан жудо,
Бирга қолиш учун сен билан
Куяману, бўлмайман адо.

1945

Кўрганмидинг кўзларимда ёш?

Соғинганда излаб бир нишон,
Қабринг томон олар эдим йўл.
Келтирардинг менга бир замон,
Энди ҳар чоғ мен элтаман гул.

Келдим. Узоқ қолдим мен сокин,
Сенинг азиз бошингда ёлғиз,
Осмон тиниқ эди ва локин,
Парча булут етиб келиб тез,

Кўқда менинг бошимда туриб
Гўё юрагимдай қалқди у.
Кўзимдаги ёшимни кўриб
У ҳам тўқди ёшини дув-дув.

Биз йиғладик тепангда шу кун,
Келдингми, деб кўтармадинг бош.
Айт-чи, сен-ла бахтиёр онлар,
Кўрганмидинг кўзимда бир ёш?

1945

Сен қайдасан, юрагим

Қалб бўлганда йироқда
Ирода экан ожиз.
Дўстлар ҳам кўп атрофда,
Аммо мен якка-ёлғиз...

Бирдан қалбим кексариб,
Қон ҳам қочди юзимдан.
Сен, сирдошни ахтариб,
Хаёл кетар изингдан.

Қайга кетдинг юрагим,
Битди бардош ва тоқат.
Суҳбатингдир тилагим,
Дилда ҳасратим қат-қат.

Кўпдир айтажак сўзим,
Ўғитларингга зормен,
Йиғлайсан деб дўстларим
Таъна қилар. Нетай мен?

Совуш бермайди менга,
Ёқиб кетганинг олов.
Нетай, етмайман сенга,
Ўртага ташланган ров.

Ишққа маскан юрагим,
Топиб бер, деб қистайди.
Нима қилай, бераҳм —
Рухим сени истайди.

1945

Ҳаёт жилоси

Яна йилдай узун бўлди тун,
Кўзларимга келмади уйқу.
Турли хаёл чулғаб ўйимни,
Ўтдай ёқди бошимни парқув.

Тўшагимда кучсиз ва ҳорғин
Тўниб ётдим хаёлга ботиб,
Девордаги гардиш палакка
Шуъла тушди куюндай оқиб.

Сўйламади юпанчли сўзлар,
Одатдаги дўстлар сингари.
Аммо енгил тортиб нафасим,
Назаримда ғам кетди нари.

Уйга кирган ҳаётбахш жило,
Ташга боқ, деб қилгандай хитоб.
Кўтарилиб дарчадан боқдим,
Оғушига олди офтоб.

Қарадиму, кўзимни ортиқ
Узолмадим тирик ҳаётдан.
Созим, қалбим, қўшиғим билан
Мафтун бўлдим мен қайта, бошдан.

Ана, қушлар қанотида нур,
Нур-ла ўйнар баргдаги шабнам.
Шу гиёҳдай, эй азиз офтоб,
Ингиламан сен томон мен ҳам.

1946

Ўрик туллаганда

«Теразамнинг олдида бир туп
Ўрик оппоқ бўлиб гуллади...»
Гулни кўриб ишқпараст қалбим,
Минг айтилган дарддан куйлади.

Сени кўмсаб оқшом чоғида
Ҳижрон кўшар экан ҳарорат.
Ўлғудайин мушгоқ бўлибман —
Висолингта, йўқ чоғи тоқат.

Сени кўмсаб оқшом чоғида
Кириб келдим шу таниш уйга.
Биз бир чоқлар яшаган уйда
Тунаб қолдим хаёл-ла бирга.

Бунча иссиқ, бунча ҳам шинам
Ёшлик кечган торгина шу жой.
Бунда яшар ажиб онлардан,
Ишқ-ла ўтган тунлардан чирой.

Ҳар бурчаги элитар ҳушим,
Нақадарлик ошно, яқин.
Худди тунда камолга етган
Кўшиғингда чақнаган чақин.

Бунда ҳаёт — илҳом онлари
Қаламингдан тўкилган гавҳар.
Гул бўйини олганда шамол
Рашкка тўлиб тўнган у кўзлар.

Сен тугатгач чанқоқлик билан
Ўқиб мафтун бўлганим ҳаёт.
«Қалай деган» бўлиб термулган
Кўларингнинг оташи ҳаёт.

Ҳали ҳаёт, такрор ўқиркан
Завқда тўлиб яйраган кўксим.
Юзингдаги улуғвор, майин,
Бир жаҳонга арзир табассум.

Бари ҳаёт, муҳаббат каби,
Ҳамма ерда кўринар изинг.
Паррандалар нағма куйида
Жаранглайди товушинг, сўзинг.

Мени ўраб олди ҳаяжон,
Яна ортди севгининг кучи.
Шарқ қизариб, чикмоқда қуёш,
Олтинланди теракнинг учи.

Сен куйлаган ўрик шу кеча
Бурканди оқ — оппоқ чечакка.
Мен қадрдон хотира билан
Жўнаб кетдим уйимга якка.

1947

Соғинганда

Қанча бўлди кўрмаганимга,
Эй қалбимнинг дилбари шоир!
Қанча бўлди бирга ўлтириб,
Сўзлашмадик дилларга доир.

Дил-чи, дилим унутиб бўлмас
Ишқ қўшиғи ёзилган китоб.
Хаёл хиёл чертиб ўтдими —
Топиб бер деб қилади хитоб.

Иккимизга маълум бир қудрат
Йиллар ўта сенга тортади.
Унутайин дейману, фақат
Дилда унинг ўти ортади.

Ҳам табиат, ҳам дўст, ҳам рақиб,
Барчасини қолдириб доғда,
Кўришсак-у, яна тирилса
Ўша ўлган бўса дудоғда.

Юрагимнинг шоҳи деб сени,
Майли, бу гал ўзим тиз чўксам.
Ҳузурингда бахтдан тебраниб,
Ишқ ва соғинч ёшини тўксам.

1950

* * *

Бу ҳаётнинг ҳамма тоза, чиройли дами,
Азиз дўстим, мудом сени эсга солади.
Кўзлар амри, юрак эрки, жўшқин ҳис билан
Кеча-кундуз жанг қилмоқдан ақлим толади.

Фақат дилга ошно бўлган ажойиб дамлар,
Туйғуларнинг зид хоҳиши берганда алам,
Кўкракларни тўлдирганда ором ва озор
Бахтсизмидик? Наҳот унут бўлар ўша дам?

1954

Ҳайкал

*(Тошкент область, Оққўрғон районидagi Ҳамид Олимжон
номли колхозда шоирга ҳайкал қўйилди)*

Бу ерда шоирга қўйилди ҳайкал,
Инсон заковати, ақли, меҳри бу!
Кекса табиатта берилган сайқал,
Шеърят қудрати, санъат сеҳри бу.

Боқ, деб, қуёш, юлдуз, тоғ, далаларга,
Ўлим йиқитганин кўтарди халқи.
Энди мен ҳам фарзанд, невараларга
Кўрсата оламан тоғдек тик қаддин.

Ана, юзда илҳом, қўлида қоғоз,
Ҳозир водий кезиб қўшиқ биттудай,
Сўзларига қайта берганга парвоз,
Ҳаёт-чун таъзимни достон эттудай.

Ассалом! Айт, кимга бошимни эгай,
Кимларнинг қўлини суртай кўзимга,
Чорак аср ўта келиб тириқдай,
Боқиб турганинг-чун сўлғун юзимга.

Қанча бизга сени қўймасдан яқин,
Ўртамизда ётган ҳижрон тошини
Олиб ташлаб: сени гўё бир чақин,
Гўё нон, гўё сув, шеърдай, ёрқин
Дурдай кўтардилар азиз бошингни.

Бир улкан қалбдайсан, мард, алп сиёқли
Йиллар қаритмапти, ҳамон кўркам, ёш,
Қанча кўрмаганинг тирик ҳаётни
Ёзиб ҳар юракка солгудай қуёш.

Бу — кафтда кўтарган яшнаган тупроқ
Сенинг номингдаги колхоз аталур.
Бунда шеърдай меҳнат талаб ҳар чаноқ,
Ҳар кун янги шодлик, бахт яратилур.

Сен бунда меҳмонмас, азиз фарзандсан,
Сафарбар суръатта тирик эмақдош,
Қанча жилд ва қанча минглаб варақдан
Чиқиб, тер тўкасан — деҳқонга йўлдош.

Сени бир кўрмаган, эшитмаган ҳам
Бунда сенсиз шонин этмайди баён,
Шухратни ўйламай, тебранган қалам,
Авлодга хизматдан қолмас ҳеч қачон.

Мағрур кўтарилдинг бошоқдай ўсиб,
Сен билан сафимиз яна зич, азим.
Мангулик-чун тақдир, шеъримни тутиб
Халқингга ва сенга қиламан таъзим.

1968

Сенсиз

Мана бир умрни яшадим сенсиз,
Қайтмас шодликларнинг қайтишин кутиб,
Тобутинг бошида чўкканимда тиз,
Фарзандлар кўтарди қўлимдан тутиб.

Шундан бери тикман. Ҳар нега қалқон,
Бахтга, баҳорга ҳам, қишга, қайғуга,
Биров азасида йиғлайман қон-қон,
Тўйида яйрайман ўхшаб оҳуга.

Лекин қолганимда қалбим-ла танҳо,
Туйғулар зорига солганда қулоқ,
Ўзни заиф, чанқоқ сезганда гоҳо,
Аламдан бераман жавобсиз сўроқ:
Тирик экан нега ташлаб кетмадинг?

Мендан нафисроқнинг ҳуснига ошиқ,
Мендан ёниқроғи тортмади сани,
Эди нигоҳингга бор жаннат очиқ.
Сени мажнун этиб бир ер гўзали
Нега мени ташлаб кетавермадинг?

Тирик айрилишнинг доғи офирмиш,
Хўрлик кемирармиш умрни чайнаб!
Бу — мудҳиш эговга берардим туриш,
Кетсанг ҳам менга жон туйғунгдан айнаб.

Билардим, қайдадир оласан нафас,
Мураккаб бу дунё сен-чун ҳам тирик.
Сенга ёт — ношудлик, тунд руҳлик, қафас,
Бугунги қадаминг кечадан йирик,
Нега, нега мени ташлаб кетмадинг?

Биламан, рашк мени этарди ҳалок,
Афзал кўрганингни қарғаб ўтардим,
Изингдан юрмасдим соядай ғамнок,
Лекин ишқ ҳаққи-ла мағрур кутардим.

Ҳаётда мен учун қолардинг тирик,
Қаламинг муждасин кутардим муштоқ...
Маъюс тақдирингга яшаб мен шерик,
Мушкул бўлаётир шодлик яратмоқ.
Нега тирик экан ташлаб кетмадинг,
Ташлаб кетмадинг-а, бошлаб кетмадинг?!

1970

Келин тушди

Кўшнимиз уйига тушмақда келин,
Ҳовлию кўчани забт этган карнай.
Пайвандлаб бир куйга икки ёш дилин,
Қадим-қадимлардан келиб куйлар най.

Сурнай гоҳ наво-ю, гоҳ ҳинд наъмасин,
Неки бор — янгратар қай куй бўлса урф...
Бизнинг ҳовлида ҳам тўйнинг нафаси,
Менинг дилимда ҳам баҳор урди кулф.

Келин-куёв қалбин тўлдирган шодлик
Тўлқини тинмасин сурнай мисоли:
Кафтда тутмас тўйдан тантанаворлик,
Ҳаёт боғи гоҳ тинч,
Гоҳи бўронлик.

Оғирлик елкада,
Иқбол ўртада
Боқий қолсин жуфт-ла севги висоли.

1974

Лола

Лола,
Лола,
Бутун коинот лола,
Кўзим қамашади,
Ақлим завқдан лол.
Ўнгирга тўкилган қизил шалола,
Пойимда бепоён ол гилам мисол —
Боқаркан кўз каби тўлиқ зиё-ла
Босиб,
Йўлим давом этмагим маҳол.

Ёшлик экан:
Босиб,
Янчиб ўтганман,
Лолалар ёноғин домига тушиб —
Ёнига борибоқ, ёнлаб ўтганман,
Ўзгасин жилваси дилимда жўшиб.
Узганман,
Юлганман илдиз-ла қўшиб,
Кучоғим тўлдириб кўзга суртганман.
Салқин кўрпасига узала тушиб,
Қуёшдан лоладай қўшиқ кутганман.

Тушда юлдуз чўлин кечганман тоғда,
Булут силсиласин ўтганман яёв.
Мен маслак йўлида умтилган чоғда
Бўлмаган мен кесиб ўтолмаган ғов.
Энди-чи? Лолани топтаса биров,
Ё яшноқ бир гулни бўлса узмоқдай,

Ўйлайман:
Лола чўл улкан ёноқдай,
Қуёшдан,
Баҳордан ял ёниб лов-лов —
Шу фусун,
Гўзаллик она тупроқда
Беҳадлик яшнасин,
Мен бўлай яёв!
Завқимни чодирдай ёзай ардоғда,
Узмоққа ҳеч кимда дил бермасин дов!

1975

Излайман...

Фикрлашдан бошу
Дил толганида,
Ишли онлар ўтиб, эл олганда дам.
Ўзим учун юлиб вақт олганимда,
Худди юрагимдай мунис бир ҳамдам
Ёнимда йўқ бўлса,
Уни излайман.

Баҳорга шошқинсам жаннат қилган дуч,
Сўйлашга талпинсам ўргатган куйга.
Жўшқин давраларга журъат берган куч
Буюк,
Боқийлиги фарқ этиб ўйга,
Қонимга суқ солса,
Уни излайман.

Бағримдан узганим — бағри-ла хурсанд,
Қонимни берганим — бахти-ла гулгун.
Ҳусни мендан кўҳлик,
Парвози балаң,
Меҳри бир жонимга солиб минг тўлқин —

Сигмайин жўш урса,
Уни излайман.

Кунлар қанча шодлик,
Қанча ношодлик,
Қанча иш,
Коҳишга этар рўбарў.
Жаҳонга сизмаган севинчга нордек
Келиб бир баҳамни қилганда орзу,
Тақдир тўсиқ бўлса,
Уни излайман.

Излайман!
Биламан, топмайман уни.
Зотан, ўзим уни қачон йўқотдим?

Фарзанд,
Набиралар туғилган куни,
Мен уни ҳар сафар Абадга топдим...

1975

Ўриклар уллар...

Шоир севган ўлка кўксида
Хушбўй баҳор кезиб юради.
Не боғ! Ҳатто қоя устида
Ўрик ошпоқ бўлиб гулади.

Жуда ҳам кўп гулади ўрик,
Зеро, чўллар боғ бўлиб кетган.
Ҳамма ерда очилган кўриқ,
Юртин халқи гулистон этган.

Дўсту ёрлар жамулжам бу кун,
Азиз номинг меҳр нурида.
Минг бор узр,
бугун сен учун
Мен ўлтирдим тўйинг тўрида.

Бугун сенга тўлмиш етмиш ёш,
Ярми биздан қайларда кечди?
Ўттиз беш бор гул очиб қийроқ,
Ўттиз беш бор ўриклар пишди.

Орамизда сени мўйсафид
Кўрганларнинг билмам номини.
Куйлаб ишқни, тонгни мутгасил
Менга қўйдинг умр шомини.

Мен шомлардан саҳарлар ясаб,
Ўттиз ёшли бўлиб юраман.
Ҳар баҳорга чиққанда қўмсаб,
Қайноқ қўлларингдан тутаман.

Ва юраман ёнингда ўктам,
Эл омонлик этар сени шод.
Сени кўрган ва кўрмаган ҳам
Бу муборақ номинг қилар ёд.

Ва биласан кексармас умринг,
Дондай ёйиқ йиллар қатига.
Куйлай бериб ёшлик қўшигин
Мангу қолдинг ёшлик фаслида.

Не-не гўзал ёшликлар келар,
Умри боқий ҳаёт йўлида.
Ўшанда ҳам ўриклар гуллар,
Сен бўласан диллар тўрида.

1979

Шурликлар

* * *

Мен ишқ эдим,
Ишқдан мастдим беармон,
Ўттизга етмай бир зарбдан уйғондим.
Кейин олтингутурт оловисимон,
Кўринмай ҳижроннинг доғида ёндим...

* * *

О, муҳаббат, кўрсат қиёфанг,
Бисотингда ханжарми, ё май?
Гоҳ қалбларни яйратиб чексиз,
Гоҳ жароҳат соласан қиймай...

* * *

Кимки аёл дилига ҳоким,
Идрокидан сезади устун.
У олмаган чўққи йўқ,
неки,
Аёл ўзи чўққидир бу кун.

* * *

Фақат меҳру вафо қилганмиз ато,
Покиза ҳисларга фарзанд бу ўғил,
Келиним! Энг гўзал, мунис, мусаффо
Туйғулар ҳаммасин сенга берсин ул.

* * *

Боланинг ҳар дарди — таннинг оғриғи,
Унга тикан кирса оғриғи санда.
Оҳ, онам! Айтинг-чи, она борлиғи
Худди шундаймиди яралган ондан?

* * *

Ўлгач, ёнгинангда қолсам бир умр:
Ўттиз ёш, соч ёйиқ, кўзларим гирён...
Жуфт кўрса зурриёт, булут, шеърхон, нур,
Қадам етганича кетсак икковлон...

A decorative rectangular border with Art Nouveau-style floral and vine motifs. The border is composed of thin, elegant lines that curve and swirl at the corners and along the sides. Small, detailed flowers and leaves are scattered throughout the design, particularly concentrated at the top-right and bottom-left corners.

*Сени
куйлайман,
ҳаёт*

Тинла, булбул

Булбул сайрар, ирмоқ куйлар, ўйнар ел,
Ҳамма ёққа нур тўлганга ўхшайди.
Ширин куйга тўлиб кетди маъсум дил,
Севги унга ёр бўлганга ўхшайди.

— Тўхта, булбул, мен куйлайин, жон булбул,
Сен тинглагин қалбимдаги торимни.
Баҳор десам, рашк қилмасин чаман гул,
Юрагимга кириб олган ёримни.

Мен ёр севдим, ишқ ўради ўйимни,
Эрка дилнинг тўлқинига қулоқ сол.
Сен бийронсан, лекин менинг куйимни
Кўрки бўлган садоқатдан сабоқ ол...

1951

Ўғлим, сира бўлмайди уруш

Тўлишарми ўлкада баҳор,
Қуёш кезар осмон кўксида.
Қалдирғочлар қанотми қоқар,
Ундан соя лаби устида.

Мана, ўғлим лаби устида
Қалдирғочнинг майин қаноти.
Ўспириним тоза кўксида,
Кунда ошар янги ҳис тотти.

Бўйи ошиб кетди бўйимдан,
Боса олар кўксига бошим.
Севгим кўриб берган уйимда,
Ўсди менинг катта йўлдошим.

Юрак тўла шодлик, меҳр, бахт,
Унинг кўзларига боқаман.
Нигоҳидай тиниқ ва ёрқин
Орзу тўлқинида оқаман.

Орзулари қалбимга зийнат,
Ҳаётидир кўзим қораси.
Ўкинаман, баъзида фақат,
Ёнида йўқ унинг отаси.

Уруш! Номинг ўчсин жаҳонда,
Ҳамон битмас сен солган алам.
Сен туфайли кўп хонадонда
Ота номли буюк шодлик кам.

Юлдинг ота демак бахтини,
Жуда мурғак гўдақларимдан,
Яхши ҳам бор шундай Ватани,
Далда бўлди юракларимга.

Ота бўлиб солдим мен йўлга,
Она бўлиб меҳримга олдим.
Мана, юртга ўғил ўстирган
Бир давлатманд бой бўлиб қолдим.

Қанча ишонч, умид бахш этар,
Ҳам Ватанга, ҳам менга бу дил,
Қоя каби ёнимдан чиқиб,
Суян, — дейди, — кифтимга дадил.

Мен онаман, менинг юрагим
Фарзандларим қувончига кон.
Дил орзиқар, баъзан тилагим
Ваҳималар ўраган замон.

Йўқ, урушнинг номи ҳам ўчсин,
Менинг ўғлим керак ҳаётта.
Истамайман, унинг дудлари
Қўнсин лаби узра қанотта.

Бас, бас, эзгу оналар қалби,
Яшай олсин бежавф, бахт билан.
Меҳнатимиз, ғазаб, севгимиз
Тинчлик, дейди бутун халқ билан.

Кўкрак сути ва меҳнат билан
Биз жаҳонга берганмиз турмуш,
Она қалби оёққа турса,
Ўғлим, сира бўлмайди уруш!

1954

Саҳар мен билан...

Кундан-кун саҳарга ортар соғинчим,
Наҳот ҳаёт шомин яқинлиги бу?
Салқин оромида йўқолар тинчим,
Демак, шафақ мен-чун ёлқинлиги бу!

Наҳот умримдаги саҳарги завқлар
Тарк этиб излайман саҳардан нажот?
Бирдай эмасмиди йил, фасл, вақтлар,
Недир ўтиб, недир келмайди, наҳот?

Саҳар бу — ёшлиқдай борлиги орзу,
Саҳар ўқилмаган ғаройиб китоб.
Наҳот умр олиб қўлга тарозу
Мендан кутар ҳалол, аниқ сарҳисоб?

Тўхта!
Нечун йиллар палласи вазмин,
Умрим эмасмиди ҳаётдан туҳфа?
Сарҳисоб чоғда ҳам ўзимда изин,
Посангисин ростлаш пайтимас, тўхта!

Кун фақат саҳармас, кундуз, шоми бор,
Кеч пишар мевалар озми тупроқда?
Тўхта!

Тарозуга қўярдек куй бор,
Ҳали саҳар сиёқ яшноқ дил-боғда.

Мен ахир саҳар чоғ таваллуд топдим,
Онам кўкси, азиз юртим ҳам саҳар.
Шеърга дил дафтарин саҳарлар очдим,
Эслайман:
Топганди севги қўйнидан
Мени тоғдан оғир ҳижрон ҳам саҳар.

Бугун шом устидан ял-ял кулажак
То умр борича саҳар мен билан.
Ҳар кун менга саҳар тухфа этажак
Халқим юрагига сафар мен билан.

1968

* * *

Нақадар ер жамоли ажиб,
Ҳар сония суврати ўзга.
Кезмоқ мумкин овозда оқиб,
Тутмоқ мумкин ҳавони кўзга.

Сўзсиз, куйсиз маҳлиёликни
Аташ мумкин жарангли дoston.
Ҳаёт номли рўшноликни
Мўйқалам-ла чизмоқдир осон.

Лекин мени отар бир ўйга,
Ҳар бир ранги олади кўзим.
Гиёҳлари маст этиб бўйга
Қайта мафтун сезаман ўзим.

Ва мингбора айтган қўшиқни,
Такрорлашдан ҳеч қилмайман ор.
Такрор изҳор этиб қуллуқни
Ўлгунимча куйлайман такрор...

1968

Сени куйлайман, ҳаёт!

Яшаш азиз ҳисси таңда кезганда,
Умр кўпи кечиб, армон дилни эзганда,
Ҳатто ўзни хаста, заиф сезганда,
Оғир, бенаф ўйдан юрак безганда
Сени куйлайман, ҳаёт!

Ҳар саҳфанг ўқилгич янги бир китоб,
Ўтмишми, эртами туғилар ҳар боб —
Яшаш ва ёзишга қилганда хитоб,
Сукут хижолатин енгмоқ азмида
Сени куйлайман, ҳаёт!

Ҳар фасл бир ажиб тароват тўкса,
Тўкин куз ҳосили шохларни букса,
Янги ризқ-ёмғир, қор тоғларга чўкса,
Баҳор гулин кўзга суртмоқ азмида
Сени куйлайман, ҳаёт!

Сен ўзинг кун сари ўсган фарзандим,
Гоҳ чақноқ шодлигим, гоҳ аччиқ зардим.
Меҳнат зафарларим, бешифо дардим,
Дўстандани меҳр — мактуб кутмоқ азмида
Сени куйламайман, ҳаёт!

Сенинг ўзинг ширин ва тансиқ тухфа,
Ҳар умр бахт шонин йўғурар супра,
Йўғурмоқ минг тахлит ва минг бир турфа;
Бу мактабни қайта ўтмоқ азмида
Сени куйлайман, ҳаёт!

Куйлайман, куйламоқ кун сари мушкул,
Мен сенман, сен менинг борлигим буткул.
Елкамга юк ортиб, қўлимдан туттил,
Бу бахтни назмга тўкмоқ азмида
Сени куйлайман, ҳаёт!

1970

Қороздан ёқилган гулханлар гар кўркем
 Бир дамда кўк ўлар минг тилли олов.
 Бир дам алақишсанг сўнади шу дам,
 Ўтни тилга солиб бўлмайдди дарров.

Буларнинг севгиси — гулхан ёниши,
 Ўзни ҳам, атрофни этди нурафшон.
 Бу оний ёниши, офтоб ботиши —
 Симон ҳароратдан қолмади нишон.

Икки қирроқ ора оқдан меҳрмас,
 Икки дилдаги дард — муз куйдириши,
 Бир севги иккига ёрилдими — бас,
 У — чироқ сўниши, туннинг кириши.

Афсус, сўнган гулхан қайта олмас чўғ,
 Дарз кетган кўнгилар бўлмайдди бутун.
 Гулханни сўндирган бўрон, муз тўлиқ,
 Дилу кўзларини кўр қилди тутун...

1974

Офтоб, сен борлигим!

*Бир шифохонага дардли тан билан
 Тинмоқчи юрак-ла ётаман танҳо...*

Қувон, яна ёрқин тонгта етишдинг,
 Тундан омон чиққан жонинг сийлар нур.
 Қувон, деразангдан салом эшитдинг,
 Жуфт кабутар сайрар илк баҳорга жўр.

Яна кўзларингда сен билмаган кун,
 Ҳамма кунларингдан гўзалдай гўё,
 Рангсиз қўл, юзингдан ўйнар офтоб,
 Кўрганмидинг шундай ҳаётбахш рўё.

Сенга еттунимча жунжиқди таним,
Томиримда қонлар қолди гилдираб.
Офтоб — менинг ёрқин, содиқ ватаним,
Кўзларимдан севинч ёши милдираб —

Боқаман. Упкамни яйратар ҳаво,
Қуёшим, мен сендан оламан шодлик.
Кўзни қамаштиргич нуринг дардимга даво,
Ҳаёт яна гўзал мисли озодлик.

Мана, оппоқ хонам шуълага макон,
Бинафша бўйидай яйратди таним.
Офтоб! Сен борлигим тирик тутган жон,
Сен ёлғиз мангуга ташлаб кетарим...

1974

Ўиллар
ва
ўйлар

Рашк

Ўлтирибман дарё бўйида,
Юрагимда рашк билан ҳавас.
Дарё оқиб борар... қўйнида
Қуёш нури, баҳорги нафас.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!

Чунки, мен ҳам халқ денгизида
Баҳор нафасин ҳам сезаман.
Дарё оқиб ётар изида,
Мен истасам жаҳон кезаман.

Лим-лим сувдан узолмайман кўз,
Тўлқинларда тирик ҳаяжон.
Қуёш миллион ва миллион юлдуз
Бўлиб унга сочилган маржон...

Тепасида учар гала қуш,
Арғимчоғин дарёга солиб.
Тоғ еллари уриб ўтар тўш,
Салқинидан шаҳарга олиб.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!

Ишқ ва ҳижрон оловларидан
Омон чиққан қайноқ дилим бор.
Мен қуёшли эл фарзандиман,
Бахтлиманки, ёниқ нафас ёр.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!

Нигоҳ кетар тўлқинлар билан,
Соҳилларга суқ билан қараб.
Қўлда кетмон, бир чол дарёдан
Боғига сув очади яйраб.

Кумуш сочдай ёйилар сув ҳам,
Куйилади тупроқ қўйнига.
Менинг қалбим рашк бўлиб шу дам
Осилади сувнинг бўйига.

Ҳовуч-ҳовуч ичади қизча,
Сероб бўлиб кетар ташна лаб.
Шеърим ўқиб бир ҳовуч сувча
Баҳра олармикан бирон қалб? —

Шу рашк мени қийнар бу нафас!..

1958

Ўқувимга

Юрак ниҳол олов қўйнида
Ёнар, кулар, яшнарди шайдо.
Орзу, ҳиснинг соф ўйинида,
Илк шеърларим бўларди пайдо.

Шеъринг мурғак, лекин дилинг соз,
Нафасингда, дедингиз, ўт бор.
Ёниб куйлаш шоирликка хос,
Ўсгин, совиш билмагин зинҳор.

Бу оташни бағримдан олиб,
Водийларга, гулларга бердим.
Тўқувчини қўшиққа солиб,
Қўриқ ерлар бағрига кирдим.

Ишқ, ҳақиқатан қудрати гўё
Менинг билан тебратди қалам.
Қўшиқларим билмай ғаш, риё,
Ошкор кулдим, ошкор чекдим ғам.

Дили шоир хассос бир элга,
Фарзандлигим нақл этар бурчим.
Халқ қалбидай бир гўзал шеърга
Етармикан ҳеч қачон кучим...

1959

Тинмай оғрийдн бошим,
 Кўз очишга мадор йўқ,
 Ботди умр қуёшим,
 Дарднинг булутн қуюқ.
 Чоғи...

Унмайди ишим,
 Ўкинчдан оғрнр юрак.
 Бу яшаш, бу бнр турмуш,
 Унга тоб бермоқ керак.

1960

Мен тнзольманан сураш

Мен йўлдаман, тннмагур юрак,
 Янги шодлик, қўшиққа чанқоқ.
 Ҳамма ерни кўрмоғим керак,
 Гўё менга ҳамма ер муштоқ.

Қишлоқларни кездим борлиғим
 Жарангли дам сеҳрига мафтун,
 Ватандош, сен бахтиёрлиғим,
 Сенсиз на куй, на ҳаёт бутун.

Қаҳрамонни чақирдим, ёндан
 Товуш берди колхозчи аёл.
 Еллар ювган юзида илҳом —
 Мен ёзажак куйдан баркамол.

Офтоб олган дурра, чанг этик,
 Дала, қуёш саховати бу!
 Кўзи ўта боққан қалб етук
 Замон ўзи! Ташвиш ҳам сулув!

Нурланади дарал бармоқлар,
 Кўзларидан жон олар қўшиқ.
 Қонидаги янги ирмоқлар
 Замзамасин чизишга ранг йўқ!

Жасоратнинг баёни қай ранг,
Доноликнинг белгиси қай сўз,
Сухбатида шеър ўқигандай
Юксаламан мен ҳам изма-из.

Ўз бахтидай вазмин бу зотда
Парпировчи қанот кўраман.
Ҳаёт ўзи, ўзи ҳаётда,
Мен ҳаётни чизмак бўламан.

Мен чизаман... нон, севги, меҳнат,
Дўстдай азиз аёл суратин.
Шу камтарин, шу улуғ санъат —
Менинг юртим, менинг шухратим.

1961

Кимни кутасан

Кўзинг мунча йўлда интизор,
Эй, баҳордан баркамол ҳусн.
Изтиробинг дилимга озор —
Ишқ ҳижронин билганим учун.

Сен кутасан кимни, қаердан,
Келаман деб, қилдими ваъда?
Сен кутасан, гулнинг баргидан
Нозик дилинг мустаҳкам аҳда.

Ишқли қалбнинг қонидай лабинг,
Ловиллайди маъсум оташда.
Учқун сочар оҳу кўзларинг
Яширмоқчи бўлганинг ғашда.

Эй, қалбига риё бегона,
Табиатнинг бокира қизи.
Гўзал оташда ёна-ёна,
Айт, кутганинг нонкўр ким ўзи?

Сўрамайман, узр эй малак,
Бебурд номни олма сен тилга...
Баҳор кўкин безаб камалак,
Бирдан шундай соврилар ерга.

Дилга ором ёрқин юдузинг
Қаердадир чақнаб турибди,
Севги, вафо ахтариб изинг
Чин бахт ўзи сен деб юрибди.

1961

Океанда

Океан, кема, қардош, дўст,
Хурмоларда маймунлар.
Кун денгизда минг-минг кўз,
Нурдай равшан кўнгиллар.

Табиат этган сеҳр,
Қутулмоққа йўқ дармон.
Даврада қўшиқ, меҳр,
Бир сўздан сачрар гумон.

Илҳом, куй бошда ялов,
Тўлқинларда табассум.
Сен, Ватан ўғли дарров,
Недан чўчиб қолдинг жим?

Кулгу қочди юзингдан,
Гумонга бўлдингми қул?
Гумон менинг изимдан
Қолмас бўлибманки тул.

Бил, у уйинг, болангдан
Олиб менга бермайди.
Бу муҳаббат йўлимас,
Дил у куйга кирмайди.

Сен, гумон денгиздай куч,
Тўлқин бўлиб от мени.
Танамда қирроқдек куч,
Енгиб чиқаман сени.

Борлигимча қоламан,
Марҳумим сақлаб омон,
Диллардан жой оламан,
Ўзин кемирсин гумон!

1961

Қатра

Кўздан, сўздан, қўллардан узоқ,
Букун сенга тўлар элик ёш.
Гўё майса элик ёшлик нақ —
Элик ёшдай боқади қуёш.
Қалам, қороз ёзув ҳам гўё
Элик ёшли етук ва яқин.
Ҳамма реал, хаёл ва рўё,
Ҳижрон, севги, ёгин ва чақин.
(О, араблар! Тасанно сизга,
Ҳикматингиз келди менга қўл.
Дебсиз. «Энг чўнг, узоқ масофа
Дил билан дил аро ётган йўл».
Шу чўнг, узоқ йўл бошидан ман,
Интиламан қалб билан қалбга.
Мен шеърдан кўприк ташлайман
Узр айтиб доно арабга).
Понамисол ёриб тақдиринг
Мен кирмайман уйингга зинҳор,
Зеро, ҳеч он бахтинг ва меҳринг,
Фикринг чулғаб бермадим озор.
Лекин букун дўсту рақиб жам,
Ҳо, дўст деб сев, ҳо рақиб деб қув,
Эртақларда бўлгандай мен ҳам
Келдим, бўлиб дилингга гулув.

Даркор эмас на пойгак, на тўр,
Қатрага барг ҳам, коса ҳам жой...
Энди сени азоб ва ҳузур
Гирдобига олар қойнаҳой.
Бўш қадаҳни қўясан секин,
Шухрат-хурмат ва шаробдан маст.
Недур сенга етмайин лекин.
Бир нуқтага боқасан лоқайд,
Гўё ҳамма ғойиб бўлгандай
Бирдан ўзинг сезасан ёлғиз.
Қўл чўзасан сипқормак-чун май,
Май тутади ўтсиз, оловсиз.
Тутамоғи этар бетоқат
Ва кайфингдан қолмайдир асар.
Чунки қадаҳ тубида томчи
Бир булбулнинг кўз ёши қадар —
Шаффоф, қуруқ, оташга тўлиқ
Алангасиз туради ёниб,
Унда шодлик, кайфу сафо йўқ.
Ичолмайсан бу майни қониб.
Ким билар, у не? Жигар қони,
Йиғламаган кўзинг ёшими?
Ё бўсадан ёт лаб фиғонин
Ўт жисмига яширган намми?
Ё қўрқоқ ишқ заиф журъатнинг
Икки бошга солган қамчиси.
Ё аёлнинг қалби ҳовурининг
Музга тегиб синган томчиси.
Нима бўлсин, шу етим қатра,
Менман, менман, мен ўзим фақат,
Сен бу тутов оловдан сақлан,
Ичма, бу май на кайф, на-да бахт!

1962

Қозоғистон ұланлағи

Юрак ором истаб қолған ҳар дамни
Кўймоқ мумкин қайси чоҳнинг қаърига?
Ойлаб сукут қилған бу хит қаламни
Ёндирайин қайси вазаб қаҳрига.

Нечун шамол каби тезмас қадамим,
Кўзу қулоқ бўлиб кезмайман тинмай?
Нечун саҳро сўзин, тошлар нафасин,
Дўстлар ўтоқларин яшайман билмай?

Умрда рафлатта қолған нафас йўқ,
Роҳат истагини йўлларга сочғум.
Ана, Олатовдан тўкилар қўшиқ,
Мен, қўшиқ гадоси, қалбимни очғум...

1962

Кўкчатов

Кўкчатов тавсифин қозоқдан сўранг,
Менинг қалбим кўчиб, қамашди кўзим.
Нур макри, сув акси, ишқдай мовий ранг —
Табиат қулига айландим шу зум.

Бу ҳам кам, юракка чанг солиб ошкор,
Бу ер гўзаллигин чиқди шоири.
«Кўзгу керак бўлса Ойнакўлни ол.
Бунда сен кўрмаган ҳуснинг бор», — деди.

Шу Ойнакўлингнинг тоши бўлай мен,
«Раққоса Қайин»лар ичра йўқолай.
Этақдан, киприқдан, сочдан торт, кейин
Мен ўтли сеҳрингни қўшиққа солай!

Бу ернинг тоғидан замонга боққан
Менинг икки кўзим нақ бир жуфт жайрон, —
Меҳрим қайноқ елдай ёйилиб кетган —
Уфқни сиғдирсам, сиз бўлманг ҳайрон.

Ҳар сўқмоқ чорлайди кўшиқ йўлидай,
Энди қалб кўлдай тинч, қилмас замзама,
Арчаларнинг нурга чўзиқ кўлидай,
Ташна дил ҳар баргдан қилиб куй тама —

Саҳро қуёшидай ёнади лов-лов,
Сўзлар алангада қолар пишгали,
Мен боқиб тураман тийрак, беаёв
Ўтдан омон чиқиб дилга тушгали.

Бунда ҳар дил боқар бургут сиёқли,
Тоғдай арслонтўшу булоқдай тиниқ,
Сукути вулқондай олов қаҳқаҳли.
Куйи тубсиз ором, илк ишқдай ёниқ.

Ҳўплам қимизингнинг жаннатдай кайфи
Минг битта баҳорни ёдимга солди.
Қай қиёқ, лолангнинг силади кафти,
Манглайдан умримнинг изи йўқолди.

Оппоқ Қиз ўтовинг дилгинамга хуш,
Дўмбиранг онамдай ширин аллалар.
Танти дўст, машинанг бир кун кетсин бўш,
Ё у қўлга ташла — юрсин парилар.

Олиб кетма, яшил жаннат қўйнидан,
Олий дастурхонга минг қатла узур.
Сахийлик шоҳисан, бу бокира ер,
Мунис нафасидан олайлик ҳузур.

Мезбон оқинимиз тоғдай турар тик,
Қийиқ кўзларида майин қатъият,
— Мушоира кутар овулда! — кетдик,
Шеърятга шеърхон ҳокимдир фақат.

Дил ташлаб, дил олиб мен тушдим йўлга,
Бургут сиёқлида тиниқ ашк қолди.
Қалбим нигоҳлари етмаган куйга,
Юрагимни тирнаб ажиб рашк қолди...

1962

Булут ўйини

Мен булутни севмаганман,
Қолмаганман тўрида.
Ҳеч ажабмас озсам диндан
Қозоқ Эшик кўлида.

Паға булут изларини
Ушлаб кўрмагандим ҳеч.
Бунда қолсам юзларимни
Ювар эмиш тонг ва кеч.

Ҳарир рўмол бўлиб майин,
Ўралармиш бўйнимга.
Тутқазармиш само найин,
Ел қанотин куйимга.

Қуёш нурин ҳовучида,
Ичирармиш чанқасам.
Кийгизармиш камалақдан
Камзул тикиб беқасам...

Мен боқаман ёрқин, кибор,
Булут кезар сарсарак.
У гоҳ тугён қилган хаёл,
Гоҳ ел чуватган ипак.

Кўз олдимда, атрофимда
Кезар тўсиб ер ҳуснин,
Лабларимда, пешонамда
Сезаман муз нафасин.

Кўлда сузар қайиқсимон,
Қурроқ узра пиёда.
Ер сиғдирмас, қувар осмон,
Қарор топмас қиёда.

Кўк еtimi, пара булут,
Ўйинингда санъат йўқ.
Сеҳринг агар бўлса унут,
Кўк беғубор, тупроқ тўқ.

Қуёш, юдуз рухсорини
Тўсмайсан кўзимиздан.
Сен тарк этсанг сеҳринг борин,
Дехқонсан ўзимизда.

Мен қолмайман қучоғингда,
Сен изимдан тушасан.
Менинг Она тупроғимда
Дон, сув бўлиб жўшасан.

Бу тупроқда йўқ ятима,
Сарсари йўқ!
Ўғиб туш!
Мен қайтаман ерга — элга,
Келгунингча хайр, хўш!..

1962

Ўқлар жигали

Тўкиларми тошлардан томчи,
Ё чашмада ўйнар балиқлар.
Сайрарми боз Қулаш эгачи,
Ё шоирда шеър етилар?

Куйдаш оқиб пардама-парда,
Қизлар келар экан биз томон.
Фурур ва ноз оҳу назарда,
Келбагида ёш Қозоғистон.

Сочлардаги чилпи шилдирар,
Сулув бошлар уқпар живали
Чўлли сири сеҳрга солган
Устоз куйчи Авезов қани?

Кўш этаклар сирғилар аста,
Тошу тупроқ гул очар гўё.
Ним табассум, бодомқовоқдан
Дилга оқар ёқимтой зиё.

Оқ бўйинли етти оққушдай
Ёндан ўтишади солланиб.
Бир ёш дўстим оташ ташвишда, —
Қолса қайиқчига ёлланиб.

— Кимлар бу соф дала гуллари
Сўз дағалдай, кўз берар савол.
Колхозчилар, қўноқда чоғи,
Ё хилватда интизор висол!..

Ёш дўст беҳол... Етти мўъжиза,
Етти ёққа кетар жилғадай.
Меңда қолар шу ҳол, шу сурат,
Майин, кўркам уқпар жиғадай.

Кўзда сурат, дилимда ёрқин,
Ажиб ўйлар аллалар мени.
Қандай кўркам қизлар авлодин
Ҳассос диди ва шоир дили!

Бу либосни зинҳор тарк этманг,
Шу кийимда тушсангиз пойтахт
Олмаота сулувларининг
Маликаси бўласиз албат!

Эс-эсимда, гўдак чоғимда
Дўппи кияр эдим жиғали.
Дўст удумин бошда тутмакни
Мерос берган Онамга балли!

1962

Балхаш оқшоми

Меҳмон кутиб ҳорган куни тиниб ишчи Балхашнинг,
Қўнмоқчи ерга оқшом.
Юрагимга навбатини бериб ёниш-балиқшининг,
Уфққа ётди офтоб.

Қуёш, биздан гўзалликни, ўйладингки, яширдинг,
Кечир, бу ўй беҳуда.
Куни бўйи бу ерлилар берган қўшиқ меҳрнинг
Кучи дилда биюда.

Гўдак рақиб, тоғ ухласин, ким ухлар шоир эда,
Юрса бунда илҳоми.
Сахий кундуз тортигиман, балиқчингдай соҳилда,
Тувроғ: Балхаш оқшоми!

Сувинг эрик сарифмойдай ё Темиртов пўлати,
Ўркач-ўркач тўлқинлар.
Ҳар балиқчи ёқдан гулхан оқин ўтови каби
Мену балиқни чорлар.

Шеър туғилиш они мисол ҳуркмасин дея қармоқ,
Ардорли чўкаман тиз.
«Балиқ ҳали кўлда сузар, буни ичатур қўноқ!»
Балиқчи тутар қимиз.

«Бу гал тўрга тушган сенга, бахтингдан кўр, бойбека!»
Мен шодман мисли гўдак.
Ойли тўлқин гўё балиқ, ортидан дил энтикар,
Бахт қандай бизга керак!

Балиқчи, мен — икки жуфт кўз кўлдан узмаймиз нигоҳ,
Ой сувда нузли сўқмоқ.
«Бахтинг адим экан», — дейди қармоқни тортиб
қозоқ —
«Ўлжанг улкан, ол қўноқ!»

Ийя, қардош, бахтим гўзал, ўзбек элатим сиёқ,
Ўлкам ҳар нарсага бой.

Бойвуччангни бошлаб бориб, бизларга ҳам бўл қўноқ,
Ҳада қилай сенга той...

Икки қўллаб берар балиқ — нақ уч ойли қўзидай,
Мунгли боқар жонталаб.
Тўлғанади, тангаларда ой сочилган юлдуздай,
Шўр ел эсар тик қараб.

Ижозат бер! Яшаб юрсин ҳаёт қўлига ташлай,
Қўшиқ севар озодлик.
Ишқли қизнинг табассуми йигит қалбга синггандай,
Тўлқинга шўнғир балиқ.

Балиқ қолсин, тангасидай ярқираган толени
Кетаман юртга олиб,
Нур сўқмоқда кўрсанг бехос юлдуз танли балиқни
Тутма сен қармоқ солиб.
«Жақси, ташла, бизнинг юртдан ҳар тун сенга
айтсин куй.

Ой-мактубдан ўқиб юр!»
Меҳнат, ҳаёт, дўстлик мадҳин ўқимоқ-чун оқшом, тун,
Бедор ўтай бир умр...

1962

Йўлда

Йўл, қишлоқ, шаҳарлар, денгизлар орти,
Гоҳ ерда, гоҳ кўқда, гоҳ сувда йўлим.
Қуроқдай турли ер, инсон ҳаёти,
Турлича ўй, кураш, турлича қўним.

Ҳамроҳим: интилиш, қўшиқ ва меҳр,
Қуёш ё ерсимон йўлдаман ҳар дам.
Ҳатто, тун уйқуга этганда асир
Эртага элтади тўшак-кемам ҳам.

Вақтни кишанлашга ҳамон мен ожиз,
Тупроғим ва умрим узра элтар йўл.
Не ёзсам туб-тубдан ҳаётга доир,
Инсоний қалбимнинг тебраниши ул.

1963

Дарахт

Бир дарахт турарди йўл чеккасида,
Шамол урар эди уни мутгасил.
Аввал кўк, сўнг заъфар-хазон тусида,
Кўркини йўқотди... ҳамон урар ел.

Қурғади, букчайди курашда танҳо,
Зилол қонларидан қолмади зарра.
Шамол, шамол саваб қўймади аммо
Илдиз-ла йиқилди охир бир зарбдан.

Энди ел бўшлиқда кезар дарбадар,
Танҳо қурбонининг қақшашин излаб...
Биламан, дарахтдай қуласам агар
Менинг ҳаёт боғим қолмас ҳувиллаб.

1963

* * *

Умр ўтмакда... Ўкинчдан йўқ из,
Қалб меҳнатга, қаламга чанқоқ.
Гоҳ бахтсизлик ютар бахтимиз,
Лекин ҳаёт дилбардир ҳар чоқ.

Яйратганда яйрадим хушбахт,
Синганим йўқ чалса-да бўрон.
Гарчад мен бир кам ҳосил дарахт
Неъматимда тириқдир ҳис, жон.

Етса дея куйим дўст, элга
Ёнар излаш ўтида қалам.
Заҳматкашни олганда тилга,
Эсласангиз зора мени ҳам!

1963

Борбон

Борбон гулзорида,
бор дунё унут,
Қўлида гулқайчи,
теша белбоғда.
Дарахт бор,
бултурги хас,
бу йилги ўт,
Капалак, ел, қуёш,
қурт ҳам бор боғда.

Бири озуқ гулга,
бириси ҳусн.
Бири атир берар,
бошқа бири — ранг,
Бири кемиради ҳаёт томирин.
Борбон биридан шод,
биридан тажанг.
Теша билан патак илдизни қирқди.

Қурт, чиқитдан фориф этди тупроқни.
Ҳайкалтарош диди,
Чўнг ота меҳри
Билан оралади қайта гулбоғни.

Оралади...
Кейин очилган гулдан
Танлаб-танлаб қирқди серзавқ,
сераёв.
Узоқ-яқин тутиб қилди томоша.
Гул ёқут, нуқра, дур — ёнар нақ олов...

Боғбон супа узра қийиғин ёзиб,
Бир оғуш чаманни таратди аста.
Кўрди.

Танламадан ноёбин олиб,
Келинга тутғудай қилди гулдаста.

Чоғи, кекса ҳассос меҳнатидан шод.
Боғдан чиқди.
Юриш — рақс тушган мисол.
Меҳнат меҳри, санъат ва гулзорининг
Тухфаси тутганга келмагай малол.

* * *

Шундай, шоир:
Бутун ўзи ва қайноқ
Ҳаётдан қалбида экар ўз боғин.
Ёт ўт, хасни янчар.

Терар гул.

Қачон

Топдим, — дер гавҳардай ёнган ноёбин?..

1965

Ўйлар...

Йилларим бу — шошиб, шоширган.
Улкан улуш орқада қолмиш.
Ё бой берган бахтим яширган,
Йўллар мени шу кўйга солмиш?

Ё мен кўчиб етмаган ҳаёт
Она каби эслатар бурчим.
Сероб қилмай битган бир булоқ
Каби битди ё қалбда кучим?

Игна билан мен қазиб қудуқ,
Ўша чашма кўзин очаман,
Кор қилмаса қалбимдаги ўт,
Сочим ёқиб учқун сочаман.

Отам боши мисол оқ тоғдан,
Отқин сувдан юламан қудрат.
Бу кун каналга зор тупроқдан,
Ташналикни оламан пудрат.

Зангор кўкни бирдан сипқариб,
Ерни кунга тутаман кафтда.
Ойга фазо илмин сиғдириб,
Неварамдек оламан кифтга.

Халқ тақдирин бир жилғасидай
Ҳар инсондан тилайман баҳра.
Сув унутган қум заррасидай,
Умрим сочиб, ўкинмай қатра —

Ҳаво кесиб, чарчаган қушдай,
Қўниб, кўчиб кезгум Ватаним
Ва меҳнатдан нақ ипакқуртдай,
Тўхтамасман, тинмаса қалбим...

1965

Эмиш...

Эмиш: шухрат ўраб кемтик қисматим,
Кўзлардан узоқда сирқираб оқар.
Қалбда қўрғошиндай ётиб ҳасратим,
Кўзларим жаҳонга бахтиёр боқар.

Эмиш: ҳаёт менга аёл бахтидан
Тўлиқ косасини кўрмапти лойиқ.
Лекин қалбим тўккан шеър шухратидан
Бахтли аёл дермиш мени халойиқ...

Таңда кўрғошин-ла юрганлар озми?

У жангчи танида, аёл дилида
Қарийб чорак аср зангламай ётар.
Бахтнинг минг жилосин берган элида,
Ҳар бир жон жаҳонга толе ёр боқар.

Лиммо-лим қисматга бўлмаганлар ёр,
Кемтиклик ҳасратин биларми дардин!
Қалбни безаб кетган ишқда зўр бахт бор,
Юрак унутарми олтин дамларин?

Аёл бахти!

Меңдай аёл бахтига

Тақдир маликани кўрганми лойиқ?
Халқ меҳрида, ёрман эл шуҳратига,
Бахтли аёл деса ҳақли халойиқ...

1965

Ўзими

Нега жимиб қолдинг, хаста мунғайиб,
Ўзингни урасан яккаш тўшакка.
Нега, келиб-келиб энди, нақ ғариб,
Курашда енгмоқчи бўласан якка?

Қани зукко хислат — ирода, ғурур,
Дўл, бўрон, ҳижронлар ўта кулган куч.
Қани ўт булоғи, кўзингдаги нур,
Зиқлик, хафақонлик қайдан келди дуч?

Йиллар ўтган бўлса, ундан нарига,
Кимда муқим қолмиш ўн саккиз ёши.
Катта тақдирингда ўтган кунларга
Бетакрор зеб берган ҳаёт наққоши.

Узоқ йўлда ким ҳам қолмайди толиб,
Бир дам дўст қатида ҳордиқ чиқаргин.
Меҳрингга чўзилган дил бўлса олиб,
Энг ёрқин йўлларга солиб юборгин.

Кел, куйсиз юракка қўшиқ бағишлаб,
Кулгисиз лабларга ўргат табассум.
Бахтинг соч, дард бўлса тишингга тишлаб,
Енга олсанг энгу бўлма ҳеч таслим.

Фақат сени тошдай тортган кунжақдан,
Қаламингга муҳтож дунёга отил,
Э ҳаким! Даво топ тошдан, чечақдан,
Худоми, табиат барин эт ҳижил.

Бор вужуди ҳаёт, илтижо бу жон
Сендан ишларига тилайди умр.
Атомми, жонворми ё бўмбўш осмон
Чангалидан унга бир шифо ундир...

Сен ўзинг жим ётма, бу кенг дунёда
Ҳали кўрар шодлик, қилар ишинг кўп.
Қитъадан қитъага кездинг пиёда,
Хотиранг қудуфин қазип керак хўп.

Демак яшаш керак, ланжликни унут,
Дарё каби уйроқ ҳаётга отил.
Энг нодир қўшиғинг зар баридан тут,
У менда! — деб чорлар олда қанча йил.

1968

Ўғирламан қаламим бир кун

«Ўғирлайман қаламинг бир кун!»
Ҳазилингиз кўчирди жоним.
Нақ яроқсиз қолардай бугун,
Сирқиради толе, имоним.

Ўғирламанг қаламим бир кун,
Мени этманг соқов ва чўлоқ.
Тақинчоғим, анжомим тўкин,
Бари қўлга, кўзга яқинроқ
Ётар, олманг қаламим бир кун.

Мен Ҳофиздай улашмайман юрт!
Истеъдодим, қалбим сизларга.
Яхши номим, бахт-севинчим бут
Барчасини берай қизларга.

Юрагимдан узайин парча
Ва келтириб шам деб тутайин.
Хоҳиш, коҳиш, измингиз барча,
Барчасини кўзга суртайин —
Ўғирламанг қаламим бир кун.

Гар пахтадан тўлмаса режа
Сочларимни берайин қўшиб,
Сизга ором бермаса кеча,
Олинг мендан! Мен бедор жўшиб

Бахтингизни олай қаламга,
Очиб берай сизга қалбингиз.
Шухратини ёяй оламга
Меҳнатингиз, севги, кашфингиз.
Ўғирламанг қаламим бир кун!

Қалам-ла мен тўқийман қўшиқ,
У — инсонга, элга хизматим.

Бурчин бекам адо этган йўқ,
Қарзим узар икки фарзандим.

Фарзанд меҳри ва қаламимни
Худо ҳаққи, қўйинг ўзимга.

Усиз қолсам, ўлди деб мани
Секин парда тортинг юзимга...

Ўғирламанг қаламим бир кун...

1968

* * *

Учиб кетди полопон қуши,
Уя бўм-бўш қолди қорайиб.
Пар остида сирқирар тўши,
Кўз олдида дунё торайиб.

Мунг-ла сўроқ ташлар ҳар тараф,
Мағрур боши ботди бўйнига.
Чағалари жуфт қанот боғлаб,
Шўнғиди кенг ҳаёт қўйнига.

Ютмоқ бўлиб уя ҳувиллар,
Чағалари ўрнин силар тўшлари,
Еллар чағ-чуғидай туйилар,
Қувонч бериб сийлар тушлари.

1968

Созиниб

Шу кунларда баҳорга зорман,
Навжувонлик ўти таңда йўқ.
Куз сингари заъфар рухсорман,
Мевалар ҳам шохлардан узук.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Тан-хасталик эзади руҳим.
Танҳо эмас, қаторда борман,
Яна нени излайди суқим?

Шу кунларда баҳорга зорман,
Шаффоф, ёрқин куй тилар кўнгул.
Яхшиямки, қаламга ёрман,
Сўзлаб турар бор дилимни ул.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Ўз баҳорим каби бемисол,
Баҳор қайтмас, ёнувчи қорман
Ё нўноқ қўл бутаган ниҳол.

Шу кунларда баҳорга зорман...

1968

* * *

«Тўрға ташриф!»... дейсиз, жой не гап,
Юрак, фикр, меҳр олдида.
Биласиз-ку, диллар дил талаб,
Юртлар ошар дийдор дардида.

Дўст нигоҳда кўрсам ўзимни,
Маликадай тўрда сезаман.
Бир офтоб силаб кўзимни,
Бахтлар водийсида кезаман.

Илтифотли диллар тафтидан
Илҳом қайнар мисоли булоқ.
Шеърятнинг ёрқин тахтида
Кўринишдан бахт борми зўрроқ?

1968

Гоҳ-гоҳ бир дақиқа тарк этмас хаёл,
 Эски бозордаги сурондай ўйлар.
 Бирининг баридан тутдими хиёл,
 Ўзгаси шағалдай офир қуйилар.

Охирин кутишдан қурийди тинкам
 Ва дилгинам узра тушади харсанг...
 Шукур, дунё ичра яшамадим кам,
 Ва ҳеч дард, ҳеч жумбоқ этолмади танг...

1968

Орзуна айб нуқта...

Шу кунларда қалб кўшиққа тор,
 Кунда битта ёзаман шеър.
 Маъноси ҳам, ёрқини ҳам бор
 Тупроқ, ҳаёт, юрак бу ахир!

Ёзганда-ку, унутман кўр-кар,
 Фақат дилга соламан қулоқ.
 Бузиб, ясаб, мисоли заргар,
 Борин тўқиб... нуқта қўйибоқ

Бир тингловчи қоламан излаб
 Ва орқага тортар юрагим.
 Уйғотибми, чорлабми, бўзлаб,
 Тошиб, фикринг келар сўрагим...

1968

Сук

Ўтган кунларимга келар суқ, ҳавасим,
У — менинг қуёшдай ёшлигим.
Ўтган тунларимга келар суқ, ҳавасим,
У — ойдин шодлик, бебошлигим.

Думбулик, жамол ҳам, бокира хаёл ҳам,
Ўктамлик, эркалик, жасорат.
Севгидан мастлик ҳам ҳижрондан беҳол дам,
Фафлатдан вайронлик, қаноат.

Долғали туйғулар оловли тўлқини,
Хилватлаб етаклаб юрганда,
Қонингнинг, қалбингнинг бахтиёр шовқини
Ақлингни кишанлаб турганда.

Офтобни хиралаб, қуёшдай кулган он,
Ўйлаган эдикми, жаҳонни?
Энди-чи, ўй, ишинг, шодлигинг бор жаҳон,
Баҳордай не ёқар бу қонни?

1968

Шалола

Меҳнат берган олтин шодлиқдай,
Отилиб тошади шалола.
Шовқини илҳомдан ёрлиқдай,
Юрақда кўтарар тарона.

Қайнайди ўзлигин йўқотиб,
Тўзитар осмонга кумуш чанг.
Қирроққа тўлқиндан тош отиб,
Гўё у эрк учун қилар жанг.

Борлиқни тутади гулдурос,
Ҳаммани чулғайди эзгулик.
Қишдан муз олгандай ўч, қасос
Ҳаётбахш куч бўлиб кезгудек.

Бу кучга танг қолиб офтоб,
Ташлайди камалак ёйини.
Қулайди шалола сершитоб,
Ахтариб каналу сойини.

Югурар яшиндай, чақмоқдай,
Ахтарар канал, сой, наҳрни.
Бахтиёр ёйилар қаймоқдай,
Топганда ташналаб бағрини.

Нақ шундай:
Умрни этиб бор,
Оқасан куй-нақрим, кўкрақдан,
Фарзандим, шеъргинам, бор тезроқ,
Мақон қур, энг тоза юракда...

1968

Ўтли томчи

Ўтли томчи, шўр томчи, сени
Нега инсон кўз ёши атар?
Қалб ўртангач кўрғошин сели
Эмасмикан оққан шашқатор?

Ўтли томчи, шўр томчи сели,
Сен юзлардан ирмоқ очасан.
Ўзимдан ҳам яширин сирни
Рақибимга елдай сочасан.

Пешонамга ёзиқ тақдирни
Чиқарасан кўзимдан сиқиб.
Чўнг иродам қурган қасрни
Жаҳонгирдай бераҳм йиқиб.

Гўё шамгин, гўё яланғоч,
Шон-шуҳратим ешиб ташлайсан.
Йўқ душманним бир дам этиб шод,
Дўстларимнинг дилин вашлайсан.

Чик, сўнг томчи, юздан сидириб
Мен орқангдан отай қора тош.
Ўз ҳаққим-ла кўксимни кериб,
Кўз ёшга ҳам боқайин беёш...

1968

Марсия

Еру осмон, тутинг мотам, яна бир меҳрибон кетди,
Ҳаётга, офтобга, гулга ошиқ, жонажон кетди.
Дили кенг, хулқи пок, ирфонга кон фозил жаҳон
кетди,

Садоқат-ла этиб меҳнат, тошиб ҳурмат ва шон кетди,
Ажиб бир дўст, ажиб дилсўз, ажиб ширин забон
кетди.

Яшар токай киши умрига бундоғ айрилиқ йўлдош,
Ажаб нодир ҳаёт кўзгусига отди ажал минг тош,
Фироқнинг ханжаридан дил жароҳатда тўкар кўз ёш,
Фалакнинг бу жафосига қаёндан олгумиз бардош,
Тилак, орзу, умид боғи камолида хазон кетди.

Кетар ер бағрига, афсус, бу дўстга алвидо денглар,
Чироғинг ўчмагай ҳаргиз, яшайсан биз аро денглар,
Тирикмиз дилда достонинг сира бўлмас адо денглар,
Кўзинг оч, дўсту ёронлар, бугун мотамсаро денглар,
Яшаб тўймай, неча орзу, умид, армон ниҳон кетди,
Юраklarни солиб фарёдга, дўсту меҳрибон кетди.

1968

Қалбим қолган эди бу ерда

Қалбим қолган эди, бир чоғ бу ерда,
Сизнинг дилингиз-ла жўнаб кетгандим.
Аждодим, авлодим қибласи — элда
Қалбимни соғиниб шеърлар битгандим,
Қани бунда ташлаб кетган у қалбим?

Кезиб, сою қоя кўрмаган жондек,
Тоққа тармашгандим толиб тизларим,
Сочилганди шодлик ёқут маржондек,
Лекин тун сел ювгач кунлик изларим
Сирқираб чиққанди толган тизларим.

Аммо яна тонгда тушгандим йўлга
Соя кўтарилмас чўққига дадил.
Қонларга тушганда олгандим қўлга
Юракни кончининг фонуси шакал
Шуъладай қолганди у ерда ҳам дил.

Эсимда, чорлашди юдузларсимон
Чақмоқ ва бижилдоқ бир давра гўдак,
Мен бўлсам айланиб гўдакка шу он
Ҳар бири кўзидан гўё бойчечак,
Гилосдай боққанди мен берган юрак.

Не яқин-йироққа йўлдош бўлмадим,
Бу қутлуғ умримнинг измида эркин.
Ҳеч ерда ҳеч кимнинг бахтин юлмадим,
Туйғумни изларга отмадим, лекин
Писанд ҳам қилмадим рашклилар кекин.

Ҳар ерда денгизга тушган томчидай,
Қалбим зарраларга кетди бўлиниб.
Аммо дилга кирган ҳар дўст севинчдай,
Илҳом, куч, ҳаётдай жонимга иниб,
Яшадим, дарёдай тўлиб, тўлиниб.

Қолган дил изидан яна келдимү,
Мингларча нигоҳлар сеҳрида қолдим.
Ҳар салом, ҳар иссиқ табассум, кулгу,
Мавжида у қолган дилим кўролдим.

Удумдай, меросдай қон-ла ўтдими,
Бу беҳад кўзларда мавж урган меҳр?
Зарра-зарра қолган қалбим ўтими,
Бизни яқин қилган муаззам сеҳр?

Мен олган диллар ҳам ҳамон қалбимда
Ҳаётим безаги, шеърим жаранги.
Ичган сувларимнинг нами лабимда,
Сочларимда ҳатто йўлларнинг чанги.

Ўша ўт ёшликка мен содиқ қолиб,
Бутун халққа дилим бериб кетаман.
Сўнг бу гул диёрни қўмсаб, соғиниб,
Қуёшдай дўстликни куйлаб ўтаман.

1968

Ҳарорат

Ҳарорат не ўзи?
Ҳарорат, ҳарорат,
Бир жаҳон оғушда сезасан ўзингни.
Тупроғинг кўксини тутуди ажиб куй, малоҳат,
Минг баҳор жамоли тиндирар кўзингни!
Ҳарорат не ўзи?

Ҳарорат ҳарорат!

Ё меҳр маст этган кўзларнинг боқиши?
Кўксингни тоғ этган самимий мулоқот,
Минг дилда бир тонгнинг нурларин оқиши?
Ҳарорат! Минг йиллар тах-тахни тўлдириб,
Безавол ётган ҳис эмасми ҳарорат?
Асрлар бўрони иддиз-ла суғуриб
Ололмай танг қолган кучмасми ҳарорат?

Ҳарорат, ҳарорат!

Сен қуёш умрига тенгмисан,
Жисмингда минг авлод қалбининг чўғи бор.
Бир осмон юдузни қамраган океандай
кенгмисан,

Ҳар эзгу инсонга порлаган зарранг бор?

Ҳарорат, ҳарорат!

Мен сени сезаман қонимда
Кўрганда фарзанд, дўст, қардошнинг юзини,
Сезаман ўқиган ва уққан онимда
Нур йўлдай дилпараст шеърлардан шоирнинг кўзини.
Уйдами, куйдами, ўрмонми ё сахро,
Қўнолғам кун кафти, ё музнинг чангали.
Учраган ҳар одам,

янграган ҳар садо

Чорлайди ҳаётнинг баҳрига қонгали,

Ҳарорат, бу сенми?

Танҳолик туйғусин,
Заифлик, худбинлик иллатин сеҳр этган?
Элни ёв босса ҳам, гўдақлар уйқусин
Ардоқлаб, тонгтача ўқ ясаб, шеър битган —
Зарбдор куч сенмасми, ҳарорат, ҳарорат?
Кўраман:

тупроғим кўксида қон томир сингари

Сахрога жон бериб оқади каналлар.
Нимадир қалбимни уйғотиб, баҳордан илгари
Кўзгатар вулқондай севинчбахш илҳомлар.
Хаёлдай ним шаффоф, фусункор ним оқшом,
Атрофда ўрмонми ё анжир, олма боғ,
Раққоса — руҳларни, завқларни этган ром,
Сеторми, қўбизми, цембалми ё рубоб —
Сўзлайди дилларга халқ дилин узатиб,
Маст этар оҳанглар сеҳри-ю камоли.
Тилни ҳам билмайсан,
Қўшиғи қонингни тезлатиб,
Борлигинг иситар онанинг алласи мисоли.
Сен ўзинг сезасан қудратта, кучга ёр.
Дўст уйи — ўз уйинг,

қўшиғи — ўз куйинг.

Қайғуси қиймалаб чекасан дард, озор.
Шодлиги нурларга тўлдирар дил уйинг.
Ҳарорат, бу сенми, муқаддас, ноёб ўт, ҳарорат?

Овозлар, оҳанглар, меҳмонлар, мезбонлар...
Ким солган бу эзгу одатлар чўғини дилларга?
Йўғириб бир ўтдан, ким қайси замонлар,
Сўнг, ширин яшанг, деб йўллаган элларга.
Ҳарорат!

Бугун ҳам висолдан яшнаймиз, яйраймиз,
Юраклар,

Кўзларда,

Қонларда сен олов,

Оловки, қуёшнинг умрига баробар!

Шу сабаб, эй дўстлар!

Кўзу қош сингари сизу биз,

Абадий елкадош,

Тақдирдош, биродар,

Бош узра дўстлик деб аталган ҳарорат нур ялов.

1969

Менин меҳрибон онам

Онам, менинг мушфиқ, меҳрибон онам,
Қалбимда овозинг, ўзинг қаерда!
Қуёш оғушига солганми олам,
Шуъладай одиминг қайси асрда?

Қайси минтақада нафасинг ҳаёт,
Қайда ким йўлига кўзинг мунтазир!
Қайси сайёрада эй, сен Одамзод,
Фарзандинг бўшлиқни этмоқда асир.

Қай қабила, қай чўл, қай чўққи, қай ғор,
Сенинг илк шодлигинг шоҳиди макон?
Олам туғилиши эди сен илк бор,
Фарзанд-ла сукутни уйғотган замон.

Қачон эди ўша, эзгу дақиқа?
Юзимда сезаман ўша ҳовурни.
Онам, сен кашф этган буюк ақида
Йиллардай кексартиб аср, даврни,

Ўша қаҳрамонлик, ўша хуснда
Коинотда, менда яшайди ҳаёт,
Ажал-ла юзма-юз турган йўсинда
Она лавозимин этаман бунёд.

Ва қонда югурар садоқат ҳисси,
Кўксинг иссиқлиги элитар ҳушим.
Оловга ташлайди басир бу жиссим
Қануз ўталмаган фарзандлик бурчим.

Онам, менинг мушфиқ, меҳрибон онам,
Кўзимда илоҳий эзгу суратинг.
Яна ҳаёт тўлиқ, булутдай кўркем
Қайда жон бағишлар метин қудратинг?

Хабар бер, таваллуд дардини олай,
Нурда чўмилтирай сени, болангни.
Тарозу — юлдузга беланчак осай,
Сол, ҳаёт бермоқдан толмас танангни.

Туганмас аллангдай айтай ўзингта,
Меҳр бешигида сен ҳам ол ором.
Оҳ, нега келмади уйқу кўзингта
Эй менинг бир умр бедор зўр Дунём!

Бир чоқ ухладингми, мириқиб қониб,
Бир нафас бўлганми бурчларинг унут?
Биламан, мизғисанг ҳаёт бўш қолиб,
Коинотта қайта чўкади сукут.

Ҳеч бўлмаса, ўлтир, узатиб оёғ,
Мангулик йўл босган товон олсин дам.
Тизларингда ётган қўлларинг чарчоғ,
Қордиқ олармикан қалб-ла силасам.

Оплоқ сочларингга қора кўзимнинг
Миннатдор нурины қилолсам тароқ,
Чуқур ажинингга боқиб, умримнинг
Бебош тантилигин кўрдим ёрқинроқ.

Онам, эркалашинг, ўтит танбеҳинг,
Бари сутинг каби жонимга озиқ.
Оҳ, буни мен англаб еттунимча минг —
Минг бир аламларни қилмадим тортиқ.

Барисига узр, пойингга чўкиб,
Кўлинг қадорига эгаман бошим.
Қалбинг инжитмайман кўз ёшим тўкиб,
Эй менинг саховат, шодлик қуёшим.

Оҳ, дарҳол кечирдинг, нигоҳинг таскин,
Ўтинг рутубатим, ҳасратим олди.
Сенга еттунимча бўлган бор дардим.
Йилларим сингари учиб йўқолди.

Ўзимни гўдақдай сезиб тизингда,
Булутдай, қулундай яйрайди таним.
Умринг ифтихорим, ҳатто изингдан
Кўтарилган чанг ҳам, сендай Ватаним!

Сен тупроқ,
осмоним,
қоям,
ўт,
наҳрим,
Сен сўнги нидомсан жон берар палла.
Эй, мусаффо кўкси даҳлсиз маҳрим,
Мен — она қизингга айт, жонбахш алла.

Ҳар сўзинг бир китоб, сеҳрига кириб,
Сен — Момо Ҳавонинг йўлига тушай.
Бир нуқтасин тўксам, киприк-ла териб,
Ичга солганингни дилимдан қўшай.

Негаки, хоксор, улкан юрагинг,
Узоқ йўл дардини тубга солар жим.
Бир умрлик йўлда кечиб, кўрганинг,
Зарраси мадҳига етарми кучим!

Сўз тилаб койитмам.

Меҳроб тўрида
Ўлтир, қалбинг уриб турса кифоя.
Дилим каби содиқ қалам қўлимда,
Сен ўз юрагингдан бошла ҳикоя.

1969

Менинг тонгим

Она тупроқ оромда ётар
Олиб тунги rischi-қудратни.
Менинг тонгим қалбимда отар,
Ўйдан, кўздан ҳайдаб зулматни.

Тундан тонгни узиб оламан,
Катта бўлсин деб ишли куним.
Қоғоз узра саҳар ёяман,
Бағишлайман умрига қўним:

Ой қолдирган момиқ изларни,
Кўчираман шеър сатрига.
Иситмовчи шўх юлдузларни
Пайвандлайман ернинг таптига.

Олов чеҳра қизлар қатида
Бахт тўқишга бераман фармон.
Токи яшаб инсон вақтида,
Қуёшга тик боқсин бизсимон.

Менинг тонгим бошланар тундан.
Кузатаман гунча кулишин.

Тор ортида бошланар кундан
Япроқларда шабнам сўнишин.

Сийнадай оқ тонг уйғониши
Хуснига йўқ кундузда қиёс.
Саҳар бедор қушнинг хониши
Ажиб шодлик, ёниқ эҳтирос.

Қай уйдадир йиғлади гўдак,
— Бер онаси, хушбўй кўкракни!
Унга темир қанотлар керак,
Тарк этмак-чун бу тор йўргакни!

Узоқ-яқин деразаларда
Бирин-кетин ёнади чироқ.
Шошқин қадам, куй, пардаларда
Янги тонгга киради тупроқ.

Тундан юлган тонгим:
Гоҳ бир шеър,
Гоҳ ўқилган бир китоб бўлур,
Гоҳ умрнинг ўтган беҳосил
Саҳфасига бўм-бўш боб бўлур...

1970

Шафақ

Шафақ нури гўзал, дейдилар,
Мен шафаққа келдим юзма-юз.
Жилваларим зарҳал, дейдилар...
Тонг мисоли тиндирмайди кўз.

Шафақ нури олис, дейдилар,
Қўл узатсам тутар қўлимдан...
Ҳароратдан холис, дейдилар,
Оташ ўсар менинг йўлимдан.

Шафақ умри қисқа, дейдилар,
Чўккан жондай ботар уфққа,
Қолдиргани ғусса, дейдилар...
Менинг жоним тўла кўшиққа.

Юрак заиф, идрок ҳукмдор
Ўтган йўлга боқаман лоқайд:
Қанча тошлоқ, жар, тепа, гулзор
Ўтилганин билмабман кўп пайт.

Фақат битта ўкинч: қаламга
Ўтган кунлар ўтказар ҳукм.
Чап бергандай кўп лаззат менга,
Ўтган қолиб, иқболга юргум...

1972

Яна бугун баҳорга Зорман

Яна бугун баҳорга зорман,
Ўз баҳорим каби шошқалоқ.
Яна бугун баҳорга зорман,
Кутавериб дил бўлди қадоқ.

Кел, тупроқни муз қобигига
Олган қишни бир гўрга ҳайда!
Кутмоқ етди интиҳосига,
Куй ниш урар қалб номли найда.

Куйми, ғамми, оромми, азоб,
Не бўлса ҳам тўлғоғи оғир.
Қалбдан,
Тандан юлиб боб-боб,
Ким бўлса ҳам туғади охир.

Баҳор — қўшиқ, таваллуд фасли,
Бунда сенга чунон ҳам зор бор.

Энг беозор туйғулар насли —
Шеърларимга бир доя даркор.

Кел, дилдироқ қалбимни тўшаб,
Бўғин, бўғинимга олайн.

Фақат ўтинч:

Нур,

Шодлик кўшиб,

Йўрғақлаб ол, мунг бўлса найим.

1972

Мен туғилган кун

Бугун менинг туғилган куним,
Мени туққан онам, Сиз қайда?
Бедор ўтиб бормоқда туним,
Бир оғриқ бир қон, жонда, пайда.

Туғилганман қайси соатда,
Қанча муддат сиз егансиз дард?
Қиз туғилиш дарди одатда
Бўлган экан Сизда бешафқат.

Бугун менинг туғилган куним,
Тўлроқдаги ҳолингиз кўзда:
Курси кучиб курашасиз жим,
Қотма жусса гоҳ ўт, гоҳ музда.

Қора терда танҳо бошингиз,
Лабингиз — дашт жўягидай қоқ,
Оғзингизга тикиб сочингиз,
Танангизга соларлар тўлроқ.

Беш болангиз дарча ортида
Жонингизни кўриб ўтирган,

Менинг отам кўшни отида
Ким қайлардан доя қидирган?

Бор суякни чок-чоқдан сўкиб
Ичингизга сирмай кетган мен,
Танангизнинг тубида чўкиб,
Чехрангизга энтиккан-да мен;

Гоҳ дард тутиб, гоҳи у қочиб
Кўзингиздан сачратган олов.
Фақат азоб эшигин очиб,
Чекинишга қўйган бўлсам ров;

Томирингиз бўйлаб эзганим,
Тўққиз ою тўққиз кун уйроқ.
Беш ўғилнинг изиданлигим,
Сизлар интиқ қизча туғилмоқ;

Юзингизни кўришга шошган,
Кўзингизга кирмоқ бўлганим!
Кўксингизга ташна лаб чопган,
Сўзингизга муштоқ бўлганим;

Балки таңдан қону ёшликни
Сўрмоқликдан ҳижолатлигим?
Юрагингиз бир қуёшликни
Сезиб, жоним роҳатдалигим;

Гўзал қалбнинг тагида ётиб,
Эзгу ҳиссингизда жўшганим.
Ноёб идрок сеҳрига ботиб,
Ухлоқ шеърга шогирд тушганим!

Ҳа, қонингиз, жонингиздаги
Бир жаҳонни уқиб олганим,
Барчасидан узилиш дарди
Яқинликдан қўрқиб қолганим —

Бари учун, — жаҳаннамий дард
Тўлроғига оддим не муддат? —

Мен билмайман!
Самовий бир мард,
Жон туғувчи илоҳий қудрат —
Бўлганингиз онларга таъзим!
Азоб учун умримдай узр...

Барин такрор этдим мен ўзим,
Она бўлмоқ — азобли ҳузур...

1972

Қуёш узиб бер

— Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Юрагимдан узган сингари.
Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Ёлғон бўлсин ўтнинг тингани.

Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Борлигинга югурсин олов.
Кўзларингда маҳв этгучи у ёлқин чақнаб,
Юзинг ёнсин гул каби лов-лов.

Кул, товушсиз қаҳ-қаҳангдан дурдай тишларинг
Оқ чақнаши қамаштирсин кўз.
Энг ярашиқ либосларда юрт кезишларинг
Эди қандай ўктам ва дилсўз!

Ёнар тоғдай ҳис, тоқатни ниҳол бир танда
Олиб юрган мушкул онга қайт!
Ёниқ эди севинч, ишқ ҳам дард-ҳижрон санда,
Тоқ мисрали бўлганми ҳеч байт?!

Мен қуёшдан узиб берай сенга бир парча,
Севинч, ёниш тори толмасин,
Сен тотмаган шодик, лаззат дунёда қанча,
Сени билмай доғда қолмасин!..

— Йўқ!!!

Бир парча қуёшинга тўлмайди кўнгил,
Сахий эсанг, борини тутқиз!
Бир бор номим ярим бўлган, кемтиклик мушкул,
Доғи қолган, дилда чандиқ из.

Менга қуёш қанот учун, парвоз-чун зарур,
Ахир кураш, бахтга лиқ жаҳон!
Кўлдан тутиб қитъаларга етказсин ҳар нур,
Тўкис, ёрқин куйга тўлсин жон!

Шеърларимда инсон бахти, океанлар кучи,
Тоғлар матонати урсин барқ,
Бўлса менинг куйимга ҳам чанқоқ ўқувчи
Бўлсин қуёш шодлигига ғарқ.

1972

Азиз туйчулар

Баҳор

Инсон кўзларида жон олар баҳор,
Барча томирида унинг тўлқини.
Ўтмишнинг беҳуда они каби қор,
Беиз, бедард эриб кетар учқуни.

Инсон кўзларида жон олар баҳор,
Ўйинқароқ гўдак сингари булут.
Кўк қовоғи уюқ,
ёрқин бир виқор
Кишилар қалбидан боқар бўлиб ўт.

Баҳорнинг сеҳргар боқий чиройи
Ёшу кекса кўнглин овлайди бирдак,
Кўзгуни синдириб ташлар.
Киройи
Ҳар кишининг ёши бу фасл дилдак.

Ҳар нурга,
ҳар қушга,
ҳар куртакка шод
Бениҳоя яқин бўлади йироқ.
Гўё сенсиз ҳосил бўлади барбод,
Ҳар тикилган чигит кўксинг этар тоғ.

Баҳор бўлмасайди, одамзод албат
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт...

Невара

Улуғбекка

Неварам қуюндай отилиб кириб,
Қаламим тагидан қорозни юлар.
Дамда варрак ясаб кўкка учириб,
Изидан қоп-қора кўзлари юрар.

Варрак тортар шекил, мурфакни куч-ла,
Оёқ тираб силтар дакани кибор.
Айрилиб қоғоздан, шеърдан ва хушдан
Боқаман варракбоз жонга бахтиёр.

Нақ бобоси сиёқ зехндай тийрак,
Кўкиш алангада ёнар сочу қош.
Борлиғи эзгу бир ўт бўлса керак,
Томирларда қонмас, кезади қуёш.

Дака варрак тиниқ зангори фазо
Тубига интилар, шўнғир нақ хаёл.
Талпинган кўксингда, болакай, не бор,
Сен иқболга, сенга не тутар иқбол?

Невара бўлмаса, одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

Мажнунтол

Яланғоч дарахтлар ора мажнунтол,
Шоир хаёлидай латиф, серҳашам.
Бутун новдалару танлари зилол,
Шу ерда таваллуд топмиш илк кўклам.

Зилол бу ёмғирнинг тагида бир чол
Умр ва қиш юкларидан гўё олар дам.
Юз-кўзида яйрар баҳорий хушқол,
Кифтга зилол толдан тўн ёпмиш кўклам.

Мажнунтол йиғлоқи, боши ҳам дерлар,
Қўлларин чўзган-чун тупроқ тафтига.
Ҳаёт-чун, ҳусн-чун, ризқ-чун таъзим-ла
Лабларин қўймоқчи сахий кафтига.

Дарахт ҳам инсоний ердан олар жон,
Инсон қачон ердан кетган узилиб?
Мажнунтолда зилол шодлик бир жаҳон:
Яшайди тупроққа садоқат бўлиб.

Садоқат бўлмаса, одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

Наздимда

Наздимда асаблар бўлмиш увада
Ҳуда-беҳудага бўламан фиғон.
Фитна, дағалликми фикрим чувалаб
Шодлик оқимига ташлайди тўғон.

Шўнғийман нокерак икир-чикирга,
Шунчалар яшнар кўзда қалқиб қолар ёш.
Лекин онг, қалбдами дард билан бирга,
Балқир отам изми, онамдаги дош.

Отам пўлат букиб, омоч қуйгандай,
Қоғоз узрамен ҳам юритаман омоч.
Қўриқ қатламида бўстон туйгандай
Дил ундар: «Заррама-зарра ҳамки, оч!..»

Борлиғимни йигит қудрати кучар,
Рухимга ойдаги бокиралик ёр.
Ишлайман, қатламлар кўчкидай кўчар,
Мен туйган бўстонлар чорлар сервиқор.

Меҳнат бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

Боғлар қийғос гулда

Боғлар қийғос гулда — яхлит бир чаман,
Ҳар дарахт анвои бир тароватда.
Бир кафт боғ меҳнату ҳосилга ватан,
Ўзга кўрк,
Ўзга ранг ҳар бир дарахтда.

Ҳар навда бир гулда, ҳар гулда бир рўй,
Ҳар дарахт барги бир дунё ҳикоя.
Ҳар бирин ҳосили ўзгасига кўрк,
Бири бири учун қудрат, ҳимоя.

Ватаним кўзимда: қай бурчи азиз,
Билмам, қайда толе серзавқ, сержило?
Ялпи тўлишади бедахл юртимиз,
Нақ ҳар қаричи дил, жон томир гўё.

Бағрингдан қўйма

Майли, заифлигим, кўз ёшим суйма,
Ялқовлигим, нуқсим экан бедаво.
Мен тортган дардларнинг захрини туйма,
Туйганда инжитиб бердингми сазо?

Бахтдан, бахтсизликдан қолсам довдираб,
Сенга қўшиқ айтиб, сенга дейман дод.
Ёнсам сув сепасан, сўнсам ёндириб,
Бошингга кўтардинг онадан зиёд.

Йиллар қанча олиб кетса — шунча яқинман,
Борган сари ортар тотли насибам.
Қайга бормай қайтгум, сенга интиқман,
Менинг оҳанграбом, менинг нашидам.

Қонимдаги ёниш, бебош ҳисларим,
Қоникмас таъбимни зиқликка йўйма!
Қайноқ севгим, куйим, совуқ жасадим,
Она Ватан, ўтинч, бағрингдан қўйма.

Ватан бўлмасайди одамзод албат,
Ўзи кашф этарди, кашф этгандай бахт.

1972

Камалак

Баҳор қўйнидаман,
Йўл бўйидаман.
Чексиз кенгликларнинг кўксига лола —
Нақ анор доналар сочиқ яшнайти.
Лола сайримизни бузиш ўйида
Қуйиб берди жала,
Тошди шалола,
Табиат шу дам нақ ўктам, шум бола,
Уфқдан-уфққа кўприк ташлайди.

Мен-чи?
Менга кўприк ҳар недан керак:
Лолаларни кўзга,
Дўстлар танбеҳин
Баҳор нафаси-ла нондай оламан.
Не бахт!
Янги йўлга чорлар камалак:
Йўл — қўшиқ!
Инсонлар қалбига тагин
Янги қаҳрамонлик,
Мўъжиза тафтин
Забт этмак азмида жўнаб қоламан.

Камалак!
Нақ бизнинг буюк эртадай
Энг суйкум,
Энг лузум,
Азиз эркадай
Жозиб!
Мен йўл бўйлаб ташлайман қадам:
Оҳиста олинган кинолентадай,
Яйраб, севги каби силжийман хуш дам,
Шошмайман;
Тўрт атроф гўзаллигини
Илк чирой тарк этган жуссамга олиб,
Унинг етти иқлим кўрмаган рангин:
Рухсорим,
Лабларим,
Кўзимга солиб,
Диллар аро ровни бузиб,
Вайронлаб,
Энг эзгу сезгидай ярақлаб, сузиб
Кирган дилларимни ҳайрат, ҳайронлаб,
Қаҳ-қаҳлаб,
Ярақлаб,
Чақнаб бахт дардин
Қонларимга қуйиб оламан ёшлик!
Юраман!
Ўтган йилларимни ўтмишга ташлаб:
Гарчанд на сотқинлик,
На бағритошлик,
На риё доғидан зарра бир нишона!

Бир қадар оғирлик,
Ҳордиққа мойиллик туйғуси ғашлаб,
Умрим кемирса ҳам
Ҳаёт неъматидан тўқисман, шодон.
Юраман!
Йўлларим ёзги қуёшдек!
Йўлим — элим йўли,
Элим — қуёш йўлин йўл деб билган халқ.
Ҳар йил бир донами,
Юз дона, майли,
Ўлмаслик қасрига фишг қўйган ҳар вақт.
Унинг камолоти,
Яратишининг,
Меҳнату ижод, шон таратишининг
Қайновлари ичра пишмақдан сербахт —
Ҳамоҳанг,
Ҳамсалмоқ қўшиқлар битсам!
Балки узоқ бундай мен ҳавасманд тахт,
Лекин мен интилган юраклар қат-қат —
Бирига бўлмаса — бирига кирсам!

Шукр, қалам ҳордиқ қилмайди талаб,
Демак, менга ҳордиқ кексалиқдай ёт.
Ана,
Минг бир жилва билан чорлар камалак
Ваъда қилиб қалбга тинчи йўқ ҳаёт!
Ана етти рангда
Етмиш хил жило,
Бири чорлар, аранг бир сирин очсам.
Сирлар билан жангда
Бир орзум сочсам,
Мингги билан бойиб довлонлар ошсам,
Дилдаги бўшлиқнинг барчаси ғойиб!

Қўшиққа айлангич гўзаллик кезар,
Уни ёлқин, жўшқин туйғулар безар.
Эҳтирос,
Истакни тутамлаб дилга
Отсам
Ундан янграб сачраб чиқар шеър!
Юрак-ла

Қўшиқ-ла интилсам элга,
Менга энг мунис дўст бахш этар ҳар ер.
Кимнингдир бир оғиз танги иқрори,
Кимнидир титратиб оғушлаган нур,
Кимнингдир бир умр ўчмас дийдори —
Эмасми биз жон деб авайлаган кўр!

Бизнинг кўзимизда,
Томирда,
Қонда
Шу жоду кезмаса недан ҳарорат?
Билай:
Қайдан чўлда олтин ундирган,
Дарёлар жиловин,
Фазо яйловин,
Забт этиб, мулк этган инсон яйровин —
Янги оламдаги улкан матонат?
Олда ярқирайди менинг бош йўлим:
Етти иқлим томон, етти йўл бўлиб.
Еттига парчалаб биргина дилим
Чақнаб чақмоқсимон,
Жозиб ва сўлим,
Чорлаб чақиради ажиб камалак!
Етмиш жилвасида шошқиниб юриб,
Етти жилвасида тошқиниб, тўлиб
Бир талай қўшиқлар термоғим керак!

1973

Орада саҳифа қолибди бўм-бўш

Ёзардим.
Асабу фикрим савалаб,
Варақлабман нафис дафтарим дағал.
Бўш саҳифа қолмиш,
Қалб тубин кавлаб,
Тимдалайди энди ахтариб ғазал.

Бўрон кучоғида

Бўрон кучоғида қолдим бир оқшом,
Табиат ва қалбим ичра тўполон.
Нақ илк бор май тўла сипқаргандай жом,
Бир қанотим ором,
Биттаси турён.

Тўлқинга ташланган кемадай қалқиб,
Қудратли, меҳрли қирроқ излайман.
Бўронни қўзротган боисни олқиб,
Борлигим юлқиган қўлни сизлайман:

Олинг, оёқларим ерга тегизмай,
Қаёққа учсангиз, шу ёққа учай.
Қалбим, хаёлимдан қулочлар ясаб,
Ҳеч ким қучолмаган чақмоқни қучай.

Унинг парчаловчи мудҳиш ўтидан
Хаёлдан ҳам эзгу яратай қўшиқ.
Яшин дарахтининг олов ҳуснидан
Ернинг лабларига сочилсин учик...

Қани, авжга кўтар бор жазавангни,
Юз томондан силта изғириқ қамчинг.
Танам бўйлаб ҳайда ўт аравангни,
Дўл бўлиб ёғилсин ҳаётбахш томчинг.

Юлқи ва тортқила!
Бош бошларимдан,
Билай яна етар неларга кучим.
Бахт ёнлаб ўтган у гул ёшларимдан
Қолдимикан ҳеч не, азиз ўқувчим?

Ўлтирибман бўрон ичра сервиқор,
Мен суянган токнинг сирқирар занги.
Иккимизда бир хил пўлат чидам бор:
Изтироб меваси,
Шодликнинг ранги!

Келажак...

Келажак!

Бир умр кўзимда турасан,
Мен сенинг барингни тутганда,
Тонг каби яшариб, орзуни қучганда,
Эртага чорлайсан чароғон
Кўрсатиб хаёлнинг оқ чақноқ силсила тоғлигин!

Эрталар!

Эрталар саногин сўнги йўқ,
Эрталар.
Эрталар ҳар бири шоҳ қўшиқ,
Энтикиб довлар ошмоққа юраман,
Чиқаман,
Тушаман,
Бораман бир ечмай истакнинг чоригин.

Келажак!

Сен эса замину қуёшдай йўлдасан бетўхтов!
Келаринг — борлиғи сир, орзу,
Табиат ўзи ҳам,
Дониш ҳам,
Жоҳил ҳам қўёлмас унга ров.

Билмаймиз:

Қўйнинг қўнжингда
На сиёқ тухфалар бўлажак,
Ким умрин энг синчков мезони — тарозу
Палласин қай бири не сиёқ тўлажак.
Сен жамол очасан:
Ҳар кун бир сабоқдай.
Юртимнинг,
Халқимнинг энг мумтоз иқболи сингари.

Кечмишим ёлғиз бир алифбо — сабоқдай,
Сен эсанг мен тинмай уқиб ҳам ўқигум,
Куч етса атласдай қўшиқлар тўқигум,
Кўп гулшан,

Кўп улкан,
Кўп жозиб бир дунё, —
Бундайин акс этган на Фарҳод кўзгуси!
У — бизнинг бутунги кунимиз.
Эрта-чи?
Эртамиз на хаёл, на рўё,
Бутундан кўркам у,
Қон-қардош элларнинг дўстлиги қургуси!

Келажак!
Сен оҳу сингари имлашдан,
Инсонлар орзусин онадай тинглашдан
Тинмаган сийнадай оқ майдон.
Биз — бутун кишиси!

Келажак — эртамиз,
Кўкка илк йўл солган авлодли ердамиз.
Замон-чи?
Яратиш дарди-ю шавқи ҳам,
Дил каби парвозли, ардоғли шан замон.

Келажак,
Сен томон юрганим,
Қаламни сурганим,
Кўрганим сари сен кетасан югуриб
Ва сўнгсиз йўлингдан мен териб олажак
Меванинг сараси қолади тўкилиб:
Енгларинг қатида,
Рўмолинг учида,
Қанотинг патида,
Жаҳондай беқиёс дастурхон ичида
Кетади ҳеч битмас тилаклар тугилиб.

Чақмоқдай чўрт кесиб йўлингни тўсганлар,
Шиддату меҳнатдан муждалар югуриб,
Яшиндай ярқираб олдинга ўтганлар,
Қўлингдан тушиб.
Довонлар ўтишиб
Фазога учганлар авлоди бўлсам ҳам,
Ўкинчим битмайди,
Энг учқур илҳомлар қаноти — хаёлда учсам ҳам

Кучоққа олишга.
Кўшиққа солишга дамларим етмайди!

Келажак!
Кўлларим етмаса-етмасин,
Куйларим битмаса ҳеч қачон битмасин!
Келарлар кўли-ла битилур!

Мен чиққан чўққидан парвозга чиққанлар
Сендан ҳам суръатли,
Биздан ҳам журъатли
Силсиланг ошганлар етажак,
Ҳеч аср битмаган энг ёрқин,
Энг яқин кўшиқлар битажак!

Мен эсам шу куйни нақ ўзим битгандай,
Келажак минг йиллар ўрқачин ўтгандай
Кувонарман!
Қайтадан дилимда,
Чехрамда ёшликнинг,
Замонга эшликнинг, шодлиги барқ уриб кетажак!

1974

Меҳмонлар келди

Очинг деразани!
Очинг, меҳмонлар келди.
Тасвирдан ожиз,
Мен ном топмаган,
Латиф,
Куйдор,
Нурдор
Шамоллар елди.

Баҳор ҳали кўкда,
Бениш куртақда,
Гунчада, бинафша баргида бўртар.

Очинг деразани, унинг ортида,
Кўпчиган кўкрак-ла,
Нурга қорилиб
Лутфан гу-гулайди бир жуфт кабутар.

Очинг деразани! Кирсин хонамга,
Мен унинг қувончин кўрмоғим даркор!
Ким билсин, қушдаги гўзал оламга
Сукулмоқда катта, қўпол гуноҳ бор?
Ана сайрашади нурга қорилиб,
Мендан олдин баҳор сезган кабутар.
Балки қуш қалбидан куй бўлиб ёниб,
Баҳор менинг таним, дилимга ўтар?

Ошиқ дил ҳам ҳуркак,
Ҳам беҳад жасур,
Иккисидан ўсар битта муҳаббат.
Очинг деразани, гу-гулашсин ҳур,
Қуш шодлигин англаш ўзи ҳам бир бахт...

1974

Пушкинча

Мен — шарқлик
Шарқликлар удуми шундай:
Азиз кишимизни Сиз деб атаймиз.
Россия тунидан турилган кундай
Дилимиз ёритиб яшар даҳонгиз...
Шарқ — шоир макони,
Шеър — юрак қони,
Биласиз, шеър демак — дилдираган жон,
Қул қўли кишанда,
Тул ғамга баңда,
Зулмдан ҳориса шеър битган хон.
Хонлар ўтди қуллик аравасида,
Қўл эмас дилдан ҳам кишанлар тушган.
Сизнинг Россия-ла

Бизнинг эллар ҳам
Бир бутун юракдай бедахл гулшан.
Яхлит гулшан элда йиллар заргари,
Халқ ўлмас зарларни терди саралаб.
Шеърият боғида,
Минг хил либосда
Рус қалбин бетакрор сўнмас бир созда
Сиз куйлаб юрасиз диллар оралаб.
Ёнингизда Шарқнинг мўйсафидлари —
Навоий, Фузулий, Ҳофиз асрлар
Ўта келиб сиз-ла қуради суҳбат.
Бир орзу, бир дард-да чақнар сатрлар,
Ёритар чехрангиз ҳудудсиз шуҳрат,
Шеър тожи ўлмаслик аталмиш қисмат!
Александр Сергеевич! Қисман не жумбоқ,
Гоҳ у тор чўққиси, гоҳ бу тубсиз чоҳ!
Ишқдан, эзгуликдан,
Дард, ҳақиқатдан
Йўғрилган мисралар дилларга ҳамроҳ.
Йиллар Сизга келиб ўтади бойиб,
Диллар ўз меҳри-ла шаънингиз ёйиб,
Замон ўтган сари чақноқроқ ҳар сўз.
Ўқ тешган танингиз она-Ер қучиб.
Дилингиз ҳар сўздан боқар нақ юлдуз.

Мана, мен ҳам ўз-ла қолган чоғимда,
Дил ё хит, дил ё шод истаб суҳбатдош,
Навоий ё Сизни қўлга оламан.
Менинг аёл қалбга Лайли, гоҳида
Татьяна бўларкан энг мунис йўлдош,
Аёл буюқлигин куйлаб қоламан.
Ва нақ Сиз бошимда зукко муаллим
Турасиз, мен сўзга бераман пардоз.
Буюқликка шогирд, заиф қаламим
Ўлмас музангиздан олади парвоз.
Навоий демишки:
«Шеър — дил ҳамроҳи».
Бугун юлдуздан кўп Сиз ҳамроҳ диллар.
Қани эшитсангиз, қай жаранг, оҳанг
Ўқир ўз тилида Сизни не эллар!

Янги тонг отмоқда, кекса асрада
Гўдакка кўкрагин тутади она.
Ким билсин, қай уйда ва қайси тилда
Янграр сиз тинглаган ё битган алла...
Она қалби Сизнинг шеърдай сертўлқин
Келажак қўлига бермақда бугун.

1974

Экрандаги юрак

Йўқ, доктор, бу юрак меники эмас,
Бир зайил урувчи соат миладай.
Тинчлик истасам-да, измимга кирмас,
Бу битта лоқайднинг содиқ тилидай.

Ўтган йиллар шоҳид: менинг юрагим
Нақ кўқда потирлаб ўйнар кабутар.
Долғали денгизда кема сузмас жим,
Тордай тўлқинларни қоқ кесиб ўтар.

Балки, бу қаддимни тик тутиб турган
Ҳаётим риштаси — тириклигимдир?
Мудом жўшқин умрим ҳукмида юрган,
Қадрига етмаган пинҳон шеъримдир?

Билмайман

Ва лекин менинг юрагим
Экранга сифмовчи бир олам сиёқ,
Бир зайил урмайди. Мисли тилагим
Куну тун тинмовчи синчков бир сайёҳ.

Ҳар инсон қалбидан
Излаб қўналға,
Истайди ястанса майсалар бўлиб.
Кўп чоғ кўксим ташлаб кетади олға
Ва қўшиқлар топса қолар жўр бўлиб.

Бу кўксим — паноҳи,
учиб ҳорганда
Қўниб бир зайилда уриб турар жой.
Сиз қалбим экранга аксин солганда,
У бир зум оларди ҳордиқ, ҳойнаҳой.

1974

Юлдузлар алласи...

Юлдуз на иситар, на ёритармиш,
Табиатда бундай мантиқсизлик кўп.
Боқсанг кўз гавҳаринг оғритар эмиш,
О, бундай ҳақиқат менга таниш хўп.

Мендан сўранг унинг шивир-шивирин,
Дилни не лаҳжада киритган тилга.
Ҳар чақнаши ардар-тўнтариб фикринг,
Ширин маст этганин ўт солиб дилга.

Дилни соғинч дарди ёқса ногаҳон,
Ёмғирдай бир йўла юлдуз ёғилур.
Кириб томирингга сендан ҳам пинҳон,
Ёз офтобисимон шодлик ёқилур.

Фақат у юлдузнинг билсанг борлигин,
Юлдузим деб билса кимдир сени ҳам,
Дард, андух, масофа йўқолиб секин,
Юлдузлар алласин биласан малҳам...

1975

Мен бўлмасам

«Не қилайлик?», «Қандай бўлса?»,

«Нечук бўлур?» —

Сўрасангиз, наздингизда кўнглим тўлур.

Болажонлар, бир кун шамдай бу жон сўнур,

У чоқ кимдан сўроқлайсиз, мен бўлмасам?

Гул эмасман, кўзингизда турсам яшнаб,

Чинормасман, турсам йўлга кўлка ташлаб.

Гўдакмассиз, юрсам сизни йўлга бошлаб,

Не бўлади уйингизда мен бўлмасам?

На илож бор, бир насиба бўлади кам,

Бу заҳматкаш, тинмас қалам олади дам,

Бир неча вақт дилингизга тўлади ғам,

Бир кун келиб уйингизда мен бўлмасам.

Бу қадрдон ишхонамда ўчар чироқ,

Аста-секин дўсту шогирд кетар йироқ.

Уйдан-уйга бўзлаб юрар етим фироқ,

Бир кун келиб уйингизда мен бўлмасам.

Гоҳ чехрамни тунд этганда ер ташвиши,

Фусса бўлиб босса куннинг қолган иши,

Бири у деб, бири бу деб юрган киши,

Не дард экан бир кун келиб мен бўлмасам?

Жон бағримдан узиб сизга берган ҳаёт,

Гоҳ кўрганда чехрангизни шодликка ёт,

Ёстиқ кучиб унсиз, пинҳон солганим дод

Билармисиз уйингизда мен бўлмасам?

Ҳар қаричи кўз ёшимдан шўраланган,

Ҳар ниҳолдан азиз боғбон сўроғланган,

Шу боғбондан жуда эрта мерос қолган

Бу даргоҳда не кайф кезар, мен бўлмасам?

Ҳар гиштида баҳоримнинг бир япроғи,
Ҳа бурчида ҳароратим дил ардоғи,
Сизга асқаб толе тўла ҳовлим боғи
Кулгингиздан батанг келсин мен бўлмасам.

1975

Тун тўла кўшиққа

Наздимда тун тўла кўшиққа,
Лекин уни тинглаб, тингламаган бор!
Кундузлар бахш этган шодликка
Маст бўлиб тунларни кутар зор.
Тун менга содиқ дўст сингари
Ёп-ёрқин бағрини очади.
Зуғмимдан бир нафас тингани,
Қовжироқ кўзимдан уйқулар қочади.
Қочавер,
Кетавер,
Кутганлар сени кўп!
Оз эмас тун кўксин тешганлар мен сиёқ.
Кундузнинг қуралаш ишлари элаб хўп
Ўткизгач, дилларни тинглайман яхшироқ.
Заводлар юраги тинмайин яқину йироқда
Эл учун,
Мен учун ишлайди.
Шаҳримга сочилган саноқсиз чироқлар
Ҳамшаҳарим рўзғори,
Бахтидай яшнайти.
Кимлардир елади биз томон;
Тунлардан юқори,
Юлдуздан пастларда.
Минг сомон йўллар-ла кесилган бир осмон,
Мезбонлар манзилин картаси дўстларда,
Келишар,
Кетишар
Ва лекин юракда
Уловга тобемас муқаддас йўл ҳам бор.

Меҳрдан поёндоз тўшашга,
Элчилар юбориб энг учқур санъатдан
Жаҳонни чорлашга бир ўктам ҳаққим бор.
Кундузлар етмаслик ишим кўп,
Ҳар юртга ақалли бир мактуб,
Ҳар дўстнинг қўлига парчалаб бир қалбни
Тутқазгим келади бу замон.
Муқаддам юртимда кезувчи нур жаҳон
Ҳақида бир ўтдай шеър ёзим мен қачон?!
Ҳар бири — бир дунё, инсонни кўтариб қўлда даст
Меҳнати қилади намойиш.
Мен шундай қудратли,
Бир танги,
Бир сахий одамлар сафига суюк, эш:
Чотқолнинг кўксида туғилган булоқдай
Қайновчи дилимда туғилар энг тиниқ минг фикр.
Кўзимга солинган энг сурбет қуроғдай
Уйқуга чап бериб,
Барини шеър билан этаман мен зикр:
Уззукун ишлаган деҳқондан мен бурчли,
Тунда ҳам тинмаган ишчидан мен хижил.
Шу сабаб тунларим кундуздан ҳам ишли,
Энг ёрқин,
Энг тиниқ кўшиқлар тинглар дил.
Тинглар дил
Ҳар аёл достонин,
Тонг саҳар паллада айтилган алласин.
Сув ости ўлкасин
Ва ойнинг кўлкасин,
Ғунчалар лаб очган фусункор палласин —
Кўшиқда солмоқ-чун
Наҳот мен кўрганман?
Уйқуга тўймасам, тўймайин,
Айтинг-чи, қай замон мен нега тўйганман?!

Болакач

Кўзларингда чуқур ўй,
Ҳайронликми, изтироб?
Кундан-кунга чўзиб бўй
Нега излайсан жавоб?

Муррак фикринг етолмас
Бу дунё ўйинига.
Севиб, отдилар паққос,
Сени тақдир қўйнига.

Ҳаётинг икки ора
Талашлигин билмайсан.
Соғинчдан дилинг пора,
Лекин ошкор қилмайсан.

Гўдакликдан чиқмасдан
Улғайтдилар умрингни.
Жонларига суқмасдан
Сўндирдилар кулгингни.

Толхивичдай жуссангда
Қаердан тоғдай тоқат?
Айт-чи, пинҳон ғуссангдан
Олиб бўларми фақат?

Ўйласам кўздан жовдир
Оқади ёшим сели.
Бу — сен тўкмасга қодир
Соғинч ҳисси шекилли...

Борлигим бўлиб юрак
Бошгинангни силайман.
Ҳеч дарз кетмас, бўлинмас,
Яхлит тақдир тилайман...

1975

Дўстларим...

Нақадарлик оғрийди бағрим,
Ўзни танҳо сезаман букун,
Дўстларимнинг соғинчи, баҳри.
Юрагимда кўтариб тўлқин —

Гирдобига олди борлигим,
Барчасини чорласам ёнга.
Сухбатларга ташна, зорлигим
Сигмаяпти ёруғ жаҳонга.

Қаламимнинг юриши хитроқ,
Бўлса, сизга интиқлик сезгум.
Фикрим парвозлардан йироқроқ,
Қолса сизни ахтариб кезгум.

Ва топганда қайноқ баҳсларда
Майли, заиф сезсам ўзни гоҳ,
Дил ўт олар, бу оташларда
Пўлат ўтдан чўғ олган сиёқ.

Чақнаш билмай сояда изи,
Яшагандан чақмоқлик афзал.
Сокинликни севмайман ўзи,
Ўлсам ўлай, дўстлар жам маҳал.

1975

Оташларастлар

Жануб туни денгиздай бетуб,
Юлдузлар чақнайди сернур.
Гуё жаҳон зулматин ютиб,
Юксакликда шалола ёнур.

Бу бир уфқ — шафақдай гулхан,
Табиатта инсондан тухфа.
Сувни ўтга этишиб пайванд,
Буюрмишлар: «Курашдан тўйма!»

Курашади
Этақ, соч олов,
Нақ қасоскор лўли қиз рақсда.
Инсон ақлин атаб беаёв,
Оташ ва сув туганмас баҳсда.

Биз чиқамиз зинама-зина
Нақ меҳробга юрган сингари.
Полалондай жонланар сийна,
Оташ томон парвоз қилгани.

Икки аёл қўлини тутиб
Ўртамизда борар дўстимиз.
Аёлликни бўлмас унутиб,
Эркакларсиз ёнмас ўтимиз.

Деймиз унга:
Олов на даркор,
Бор қиёфанг торнинг вулқони.
Прометей ўтга қолса зор,
Сенга келар совиғач қони.

У оташга бизни эргаштир,
Ўт олайлик кафтимиз тутиб.
Сўнг тонггача машқ этайлик шеър,
Оташ кучин тараннум этиб...

Олиб чиқди.
Сеҳрлангандай
Юзларимиз бўлди отақранг.
Олов тиллар асирлагандай,
Илк бор бизга шодлик берди жанг.

1975

Кўшиқ

Рассом Чингиз Аҳмаровга

Гўзаллик ҳақида шеър ёзиш мушкул,
Буюклик фикрингни қилганида лол.
Иккиси олдида рост келсанг буткул,
Ташбеҳга мазмунни жуфтлаш ҳам маҳол.

Гўзаллик олдида лол қолганим кўп,
Бўёқлардан ҳайрон, туйғулардан маст.
Иккиси бир йўла сеҳрида тутиб,
Энтиктирган дамда шеър ёзиб бўлмас.

Неча жазм этганман назм тизгали
Ҳайрат бўронлари савалаган дам,
Қўймади ёзмоққа журъат қилгали
Сиздаги маҳофат, ёниқ мўйқалам!..

Бугун ҳам қўшиққа сололмай ҳалакман,
Афтидан жодули сиз қайда, мен қайда?
Заковат сеҳридан бир масту аластман,
Туйғусиз тош дил ҳам кайф топар бу майдан.

Табиат сабоғин бахш этган чор сизга
Билдими, сўнг ўзи ёнишин бир рашқда?
Лоқайдлик, дағаллик суқулса гоҳ бизга,
Маҳв этар сиз чизган бир жайрон қарашда.

Сиздаги қалб кўзи, мўйқалам тиф учи.
Асрлар тубига киради журъатли.
Тафаккур, тасаввур аталмиш чўр кучи,
Тирилтар тангри ҳам унутган сувратни!

Қарайман:
Мардум, шоҳ сиймосин рамзига;
Шоҳ, хоқон ҳар замон, маконда бир тоиф,
Диллардан эзгулик, кўзлардан интиқом боққанда,
Сойларга қулаган тошсимон у ғойиб!

Аждод-ла висолдан кўкларга етар бош,
Бу — меъмор, бу шоир, бу фаллох,
Ўлмаслик қасрига тирноқ-ла
Гул ўйиб сўнг унут бу — наққош!

Бу — на бахт, на имдод тамаъда чўзмаган қўлини.
Беш аср йўл ўтган жинсимга қарайман:
Шафтоли ёноқда қотган ёш дўлини
Қайноқ бир сукутда меҳрли киприк-ла тарайман.

Тақдирга тик боққан нигоҳдан ногаҳон оқар мунг,
Мунг эмас, топталган туйғулар қасоскор қўшиғи!
Қарангки, танозил асрлар уйқуда ётган сўнг
Куйдирар иболи кўзларнинг қоп-қора ўт чўғи!

Бу гулрў — на бека, малика!
Бир эрксиз канизак,
Гарчанд зар ва нурдан тўқилган пешонабоғ бошда,
Бир тунлик хирсият қурбони!
Тақдирдан нафрат-ла кулгандек
Ярқирар бокира бир поклик чимрилган ҳар қошда.

Хижилман сўз топмай маҳорат, бу санъат нақлига,
Куйлолмай муносиб ва жозиб жарангли бир найда.
Бу ранглар, бундай зид туйғулар жангини ақлга
Сиздириб, баёнга солмоқлик қайдаю биз қайда?

Ҳар ерда қалбингиз ранг бўлиб сочилмиш:
Муҳаббат ва ғурбат, садоқат, адоват достони
бўлиб гоҳ.

Саройлар девори, пештоқдан,
Зарварақ, сувратдан
Гоҳи тонг, гоҳ шафақ сингари боқади ярқираб.

Ўзбекнинг ўтмиши,
Бугунги инсоннинг шуҳрати жаҳонни тутмиши,
Сиздаги заковат кучидан
Ёмғирдан сўнг чиққан офтобдай очилмиш,
Қўшиққа айланмиш сеҳргар мўйқалам ном найда.

Сиз эса яшайсиз, бу камёб шуҳратга бериб чап,
Меҳнатга бахшида умрнинг ҳар дамин —

Ижод-ла эркалаб,
Заҳматдан бахтиёр!
Қаноат, мағрурлик қайдаю
Санъатта фидолик,

фарзандлик қайда?

Санъатнинг қиммати ўлчанмас олтину дур билан,
У мангу — диллардан жой олса бахш этган байрам-ла!
Тасанно, маҳлиё, ташаккур сўзларин ёзишга нур
билан

О, суюк мусаввир —
Биздайин камина мухлисда куч қайда,
Сиз қайда?!

1976

Янги ерлар

Янги ерлар кутар янги қўлларни,
Жон тилар ҳаётта кириб келгали.
Янги ерлар кутар янги йўлларни,
Баҳордай минг турфа либос кийгали.

Янги ерлар кутар қадим ерлардай
Инсондан севинчу, заҳмату, неъмат.
Қаддин кўтармак-чун жасур эрлардай
Илтижо қилади:
«Биз ҳам беминнат.

Сизнинг замон ажиб, инсон-сеҳргар,
Режангиз ер қолиб, ўрлайди кўкка.
Бизнинг ёққа дил-ла ташлангиз назар,
Сизнинг орзуларга биз шай кўмакка.

Тупроқмиз, унутмиз нақ нокерақдай,
Симобранг сув кирсин жон-қонимизга,
Туғилмайин нобуд бўлган гўдақдай
Қолмайлик, қон бўлинг томиримизга.

Қачонгача ўтар наридан баҳор,
Қачонгача қуёш шуъласи бенаф?
На ёмғир ва на қор келади бакор,
Одамлар, бу доғни биздан этинг даф!

Тақир кўксимизни ағдаринг чок-чок,
Ҳосил уруғини сочинг бағрига.
Чўл аталган бизда ишқдай жонли, пок
Дон, пахта қулф урсин тўлиб сеҳрга.

Юксак минбарлардан айбланг ва мақтанг,
Ҳосилми, ҳуснми, бўлайлик бир баҳс.
Бизнинг қўйнимиз ҳам меҳрга маҳтал,
Очилмоқ, сочилмоқ, яйрамоқ ҳавас.

Қанча бойлик мудроқ бизнинг бағрида,
Ҳали ишқ билмаган қиздай бир бокирамиз.
Кириш жонимизга, не борки бизда
Аёлдай боримиз ҳаёта этамиз».

Янги ерлар кутар кучли қўлларни,
Бизнинг деҳқон қўлда обод бўлгали.
Янги ерлар кутар равон йўлларни,
Ҳосил карвонлари тинмай юргали.

1976

Билгим келади...

Қаршимда,
Ёнимда,
Атрофда одам,
Бирини ўзгага ўхшатолмайман.
Ҳар бири, биламан, бутун бир олам,
Бу оламга нурдай йўл тополмайман.

Бир умр уриндим қалбга кирмоққа,
Орзу-ҳавасидан олмоқ-чун шодлик.

Лаб қўйиб ичгандай тиниқ ирмоққа
Сингисам ҳаётга сувдек, ҳаводек.

Қони заррасида, томирида юриб,
Юрагин уришин тўлқинин билсам.
Дилин ҳар зарбидан шеър йўғириб,
Ўзини ўзига намоиш қилсам.

Орзу миқёсини,
Дил ҳароратин,
Айтмоққа тортинган сўзини топсам,
Ўргатсам изҳорга ишқ-муҳаббатин,
Жароҳати узра малҳамдай ётсам.

Билгим келади,
Ҳа, билгим келади...
Ким интиқ, ким истар мендан фидолик,
Бир жон-ку, минг бўлса — аясам ўлай,
Ахир шулар билан умрим сафолик,
Қандай жонмас, жудо сафодан бўлай.

Мен билгим келади эркак юрагин
Аёл бир қараши этарми чил-чил?
Товдай кўтарарми севги кўкрагин,
Ҳижрон оловидан қанча ёнар дил?

Аёл қалби эса гўё кафтимда:
Бир хамирдан ясар устамиз — ҳаёт.
Тақдирини бутун ниҳол кифтимда
Олиб чиққанимдан қариб қолдим бот...

1976

Умрим карвони

(Янги йил шеъри)

Яна бир бекатта умрим карвони
Келмоқда яқин.
Бутун борлигимга дил ҳаяжони
Ҳокимдир тагин.

Бу кеча умримдан ёп-ёруғ нурдек
Бир йил ўтмақда.
Сертоле бир уйни этган каби тарк
Дил уринмақда.

Бу ёшда осонмас йилни узгуси,
Ҳар йил энди ганж.
Не мужда акс этар келар кўзгуси,
Не шодлик, не ранж?

Бутун йил бир сахий яхлит қўл бўлиб
Кўтарди баланд.
Мен қайноқ эркалаш, ғурурга тўлиб
Ёшардим бир чанд.

Меҳнатимдан ортиқ сочди бошдан зар,
Мен эса хижил.
Келар йилларимга ташлайман назар,
Бурчларим шифил.

Бариси ниш уриб чиқмоқ шарт уруғ,
Менинг қаламда.
Ёш ҳам навқиронмас, анчайин улуғ,
Куч ҳам танамда.

Майли, заиф қолсам эл дарёсига
Ўзимни оттум.
Фарқ бўлиб жавоҳир куй дунёсига
Бахралар топгум.

Тўфондек бўлмаса, сойдек осойиш
Ёзарман шеърлар.
Йиллар ўтиб ишқдан қолса оройиш,
Садоқат дерлар.

Садоқат ва тоқат, фароғат, меҳнат, —
Барин этиб жам,
Шу ўктам ўлкамнинг бахтига ҳамбахт
Ташларман қадам.

Умрга бегона боши берк кўча,
Бир эмас бекат.
Бақамти сўйлашдик кунинг биттунча,
Рози кет фақат!

Мен пойандоз этиб орзу армонни,
Янги йил кутай.
Янги бекатларга умрим карвонин
Етаклаб кетай.

1976

На ўзал дамлар бу!

Баҳор келяпти, уйғонмоқда дил
Гуллардан ҳам тез!
Қанот топ, нигоҳ топ, кўпчимақда ер,
Елдан илдам тез!

Ана, бош кўтарди мунис бинафша
Сўлу соғингда.
Борликни тўлдирган баҳорги нашъа
Сою тоғингда.

Шамолнинг бир қўли тортар далага,
«Мен саховат» дер,
Осмон гавҳарларин ортмиш жалага
Ҳовуч-ҳовуч тер!

Тупроқ баҳрини туй, ол нур рўмолни,
Уч булут томон.
Сенинг ҳароратинг кессин шамолни,
Гулласин бодом.

Паға булутларнинг момик қўйнидан
Симиригин ёшлик,
Қуёшнинг ҳар нури қучиб бўйнидан
Жон олсин тошлик.

Чигитлар сочилган тупроқ қатига
Ҳар йилгидан мўл.
Тошлар ҳам жўр бу йил инсон аҳдига,
Гул очмоқчи чўл.

Тошдан ҳам, ердан ҳам, уруғлардан ҳам
Баҳорга чанқоқ
Инсон бор!
У борки, сен ҳам бой, кўркам,
Кела қол тезроқ!

1976

Ёмир

Ёмир, сен табиат сахий фарзанди,
Менга кўрсат йўл.
Санъатинг ювади еру кўк гардин,
Эзгулигинг мўл.

Бир йўла, бир азим чўлу саҳрога
Осмон қўяр лаб.
Ҳали ишқ билмаган Одам Ҳавога
Бахш этгандай қалб.

Қўриқлар кўксига яқинлаб кўклам
Уйғонар тупроқ.
Илиқ нафасингдан баҳра олган дам
Эрийди музлоқ.

Сенинг санъатингга бир шогирд тушиб,
Томчи бўлай мен.
Дилимни парчалаб томчингга қўшиб,
Чўл қамчилай мен.

Бугдойми, чигитми, не бор уругга
Бағишлай ривож:
Дехқонлар кўрсатган доно йўриғ-ла
Ҳис этай қувонч...

Бир олам табиат қўйнида томчи
Бўлмоқ ҳам толе.
Қалб, мени шу ёмғир йўлига сол-чи,
Яшай сафоли.

Оҳ, ёмғир, ҳар салқин ҳаётбахш томчинг
Қўзғайди ҳавас,
Севгимдай бешафқат бўлса гар қамчинг,
Итқит, бўл шаррос.

Қувончлар тагида қолган дард қумин
Ювиб кет бирдан!
Узлатта бегона кўксим тўлқини
Куйласин нурдан...

1976

Кетир, ёшлик...

Чақмоқ чақиб ўтгачгина ўйлаймиз,
Чақноғини излаб топмайин.
Ёшлиқда тушни ҳам ўнганга йўямиз,
Кунлар этагидан тортмайин.

Ўтди ёшлик мендан бир шавқ кўрмайин,
Дўллар урган бинафшасифат.
Қизгангандан ризқин қистаб сўрмайин,
Атаб кетди мени бешафқат.

Кечир, ёшлик, ўзинг эдинг буюкроқ,
Нозик қўлим тута олмади.
Ёниқ вулқон эдинг, нури қуюкроқ,
Оқ кўксимга сира қолмади.

Тортқилаб олганда силтовдан зарба
Жароҳати ҳамон бедаво.
Ҳамон вужудимда заррама-зарра
Ётар чекиб товушсиз наво.

Кечир мени, ёшлик! Сенга муносиб,
Чақнаб ва чақнатиб юрмадим.
Туйғу тўфонларин идрок-ла босиб,
Портлашга бир замон қўймадим.

Сўнгра, сўнгра сўнган вулқондай сокин
Қўйдим сени бевақт кексартиб.
Ўттич ҳавасларга мук тушиб локин
Таҳқирларда бўлмас қизартиб.

Лекин билсанг ўтдим ўзим сенга зор,
Ғунча қолдинг бир бор кўрк очиб,
Баҳоримга ётгач ҳеч эримас қор,
Гулдай шеър ёзмадим атирлар сочиб...

1976

Уни қўзғатдилар...

Фасли қишга яқин бир туп дарахтни
Ниш урган ўрнидан қўзғаб қўйишди.
Наздимда, умрини безаган бахтни
Бу кекса дарахтга камроқ туйишди.

Икки жуфт қўл эккан бир ниҳол эди,
Ҳамма набототдай ўсди панада!
Қуёшдан шимирди,
Тупроқда эмди,

Чуқур экан илдиэ,
Чайир томирлар,
Ернинг чор ёрига кетганди сингиб.
Бўронлардан сақлаб қолган омиллар
Омон олиб қолди дардини енгиб.

Кунгайдан ҳаётбахш экан ер баҳри,
Ўз ўрнида яна кўкарди дарахт.
Қуюқ шохларидан тиниқ куз наҳри
Янги ҳосилларни бермоқда хушвақт...

1976

* * *

Онам! Сенинг иссиқ, азиз жонингни,
Заррадек чоғимдан бошлаб биламан,
Ўзим ҳам зарра-ю, лекин қонингни
Янгилаб жисмингдан ўзни узганман.

Сен гул жувон ҳали мендан беҳабар,
Булутдай гўдаклар тортди ҳавасинг,
Энди мен сен десам қайноқ, муаттар
Ҳоврин ҳис қиламан илиқ нафасинг...

1976

Шуҳфа

Кимдандир бир даста гул келди сенга,
Уйингда, дилингда тўй шавқи бу кун.
Ўзни саросима сездинг сен нега?
Кўп эди-ку гуллар бундан ҳам гулгун?

Ажабландинг!
Гўё босиб узоқ йўл,

Чарчаган одамдек гул барглар лоҳас.
Ким, қанча андиша тоғин кесиб ул
Келмиш, бўлмоқ учун сен-ла ҳамнафас.

Ким ўзи, тўй кунинг йўллаб гул салом,
Қутлашга жазм этган сенинг бахтингни?
Эркалаш истамиш беном, бекалом,
Ўздан хабар бермай, сенинг қалбингни.

Ким билсин, қай дилда, кўзлардан пинҳон
Ниш уриб, очилмай қолган ишқдир ул,
Қуёш ойнинг юзин ёритгансимон,
Сендан баҳра олиб, сир қолган кўнгил.

Лекин дилда балқиб, ташаккур, меҳр,
Билмасанг қай, кимга учсанг қанотда...
Ҳар дил сақлай олса бир гулча сеҳр,
Сарғайиш билмасди умр ҳаётда...

1976

Ҳн саккиз ёшлик...

Боғлари бўларди мевали, гулли,
Бодом бор, анор бор, олма, шафтоли.
Нозик таъб, шеърга ўч Она, гул қўлли
Яшнатган гулзор бор, эрам рухсорли.

Паранг этақларин илиб тиканлар,
Ўсарди танҳо қиз капалаксимон.
Қўшни қизлар ичра бўйи етганлар
Қизда қўзғатарди гоҳ рашк, гоҳ гумон.

Ўйларди:
Тўлмайти ўн саккиз ёшга,
Шоирлар шеърда ўтар куйланмай.
Юзин ўхшатмайти ҳеч ким қуёшга,
Севги оловида куймайин, ёнмай...

Гулзор

Тонг қаршилаб ҳовлига чиқдим,
Умримдаги куз бўлди ғойиб...
Борлигимда бир кўчки сездим,
Кета қолди ланжлик ҳам тойиб.

Сийрак сочиқ гуллар нақ барқут,
Баҳордаги гул водий гўё.
Қизиллари мисли тунги ўт,
Кун тутилган чоғдаги зиё —

Симон тарам-тарам пуштиси,
Бор тароват билан очилмиш.
Гўдак нафасидай ёқимли иси
Юзим, кўзим, дилга сочилмиш.

Ёқтирмасдим мен гул узишни,
Ҳийла худбин тортибди таъбим —
Чоғи, ҳислар қилди бу ишни:
Гул қўлимда, баргида лабим...

Бу рашликми, яшашга ўчлик,
Вақт туйғуси бир онда унут.
Ёмғирли кун бўлди гул ислик,
Булбул бўлиб сайради сукут...

Сўлим гулзор, сўлгандай умрим,
Яшнаганча, яшнатганча қол.
Балки гулга ёш тўкиб юм-юм,
Ўзни яшноқ сезмоқ ҳам иқбол?!

1977

Кўнгл...

Кўнгл, нега бутун беморсан ва мўрт,
Кўнгл, нега бунча таранглиқда тор?
Кўнгл, эркалинг, ўктамлинг ют,
Тан ол, охир энди баҳорингда қор.

Кўнгл,
    бўлма шиша сингари синиқ,
Беҳуда, бир сўз ё нигоҳдан чил-чил?
Борлиқни сиғдирган булоқ бўл, тиниқ,
Ўзни ўзинг босма офир юк шекил.

Парокандаликни от, фурурингга боқ,
Бўлса зарра ўксик орт елкасига.
Фуруринг — бардошли вужудинг сиёқ,
Ярайди, эл иши, ташвишларига.

Элда юмушлар кўп: эқмоқ, ундирмоқ,
Бутун ер юзида ҳаёт сочсин гул.
Ёвузликни олов олмай сўндирмоқ,
Токи, инсон яшай олсин хушкўнгл!

1977

* * *

Бахтим бор:
    ажойиб кишилар аро
Туғилиб, гуркираб...
    кексаяр умрим,
Ўшалар шеъримга бахш этган садо
Ҳаётим йўлини ёритган нурим.

Бири юзларимга бахш этар кулгу,
Бири қонларимга солар ҳаяжон.
Бири олға чорлар бўлиб оқ орзу,
Бири дер: ҳаётсан, юр орзу томон.

Ҳали қалбинг жувон юрагидай ёш,
Асаблар кўтарар тоғни ортсанг ҳам.
Кўзингга,
қонингга олавер қуёш,
Ҳали кўп тебранар қўлингга қалам...

1978

* * *

Менга хасис келди табиат,
Шодлигимга алам қоришиқ;
Кутиб олдим баҳорни бетоб,
Танимдаги дард-ла олишиб.

Ҳамма ёқда шаббода ва гул,
Кум ҳам, тош ҳам таратар жаранг.
Мен-чун яшаш шундай ҳам мушкул,
Жуссамни тик тутаман аранг.

Хасис келди табиат менга...
Баҳорни ҳам кўрмақда зое.
Қаердадир ўхшаб нақ тонгга,
Ял-ял ёниб туради толе.

Толе ҳаёт номли жозиба,
Умр бўйи сен унга мафтун.
Бўлмас сендан ночор, ожиза
Умидлардан қўл силтаган кун...

1978

* * *

Тонгда сўз қудуғин тубига чўкиб
Ахтарардим дур,
Тонгдай соф туйғулар қалбимда жўшиб
Қаламинг ол дер.
Шу жўшқин туйғудан азиз, чақноғин
Бўлардим олмоқ.

Қалам қодир энди, лойиқ салмоғи
Олиб нақ чақмоқ
Чақнатишга, унга қўшиб юракни,
Керак бўлса жон...
Ажиб бўйга кўмиб ён-теваракни
Тутдилар райҳон...
Мен энди ифори бу тухфадан маст,
Унутдим тонғни.
Бу меҳр йўлига биргина
Сочдим илҳомни...

1978

Шоир уйида

Самағ Вурғун хотирасига

Учрашув

Тонгдан хаёлимни ажиб руҳ безар,
Ясан-тусандаман бир ҳаяжонда.
Хазар тўлқинимас, бир тўфон кезар
Ҳам шодлик, ҳам афсун қамраган жонда.

Бугун бутун ўлка Вурғунга меҳмон,
Мен ҳам.
Қалб тўфонин босмоққа йўқ куч.
Мен бу зиналардан юрмоғим маҳол,
О, юрак!
Ҳаётда бир бўлса ҳам уч!

Уч!
Мармар зиналар совуқ кўксида
Ловуллаб чақнайди у тирик излар.
Наҳот юрмоқдамиз излар устида
Соғинган, гуноҳкор дўстлари — бизлар?

Уч, менинг юрагим, жисмим олиб уч,
Пилапояларга босмайин қадам.
Юксак бу аршдаги мангуликни қуч,
Садоқатинг кўрсат бу муқаддас дам!

О, мармар зиналар,
Тилсиз шоҳидлар!
Шоир юрагида кўчкилар кўчиб,
Илҳом қанотида бургутдай учиб
Гоҳ ҳорғин, гоҳ чақин бўлиб ўтгандир?
Мафтунлар,
Мухлислар,
Интиқ шогирдлар,
Шаъни, куйи тенгдош не-не шоирлар
Бу пок остонада меңдек кутгандир?

Ҳеч кимни куттирмай чорлаган шоир,
Бутун Озарбайжон тупроғи бўлиб.
Кир, юрак, гар эсанг учишга қодир,
Мезбон кутиб қолди, меҳрга тўлиб...
Ё раб!
Ҳамма, ҳар не бунда эгасига зор!
Рафиқа, фарзандлар, қалами, сози...
Бизнинг қулоқларда ёниқ, фусункор
Тирик нафаси-ю, ўчмас овози...

Қалб!
Азиз изларнинг устидан эмас,
Эргашиб киришда менга бердинг куч,
Энди висол дамин севинчидан уч.

Бир дона папирос...

Мен папиросни севган, чеккан эмасман,
Илк бор папиросни билдим муқаддас.
Маҳбубга оташин бера бимасдан
Қолган юрак каби бежон-у бесас,
Кўзларга кўринмай, тутаб тугамай,
Сени кутиб, ёниб ётибди гўё.
Агар бўлса ичилмайин қолган май
Қуриб йўқоларди мисоли рўё.

Бор вужудни жаннат ўтида ёққан
Ижоднинг муқаддас, мунис макони —
Столинг устида ятим, заъфарон
Бир папирос қолмиш!
Эй, Шеър хоқони,
Сен қанча юракни забт этдинг бежанг,
Қай куч сени этди хумордан маҳрум?
Сендай алп қудратнинг ҳолин этиб танг
Кекса ҳасадига этдими маҳкум?
Бир дона папирос қолмиш чекилмай,
Сенинг лабларингнинг оромига зор.
О, қанча кўшиқлар қолди битилмай,
Бизнинг дилда янги очолмай гулзор.

Бир дона папирос қолди чекилмай,
Қанча чекилганин билмасдинг ўзинг.
Бир тасалли:
Мангу сарғайиш билмай
Ҳар дилда минг баҳор очиб ҳар сўзинг,
Жисмида она-юрт қўшиғин олиб,
Сен кезмаган жаҳон кезиб юрибди.
Бир дона папирос ёнолмай қолиб,
Номинг қуёш янглиғ порлаб турибди...

1979

Тунни севмай қўйдим...

Тунни севмай қўйдим,
Бир сирни туйдим.
Ҳар тун узиб кетар умримдан бир кун.
Томчи тома-тома кўл бўлгандек лим,
Олиб кетиши рост умримни бутун.

Севмай қўйдим тунни,
Севмайман тунни.
Бутун вужуд бўлиб кунни кутаман.
Нафис шафтолининг гулидай нурли —
Шаффоф нафасига юзим тутаман.

Бу нафас — гўдақдай уйғонган майса,
Бу — кузда маст-аласт чайқалган буғдой.
Бу — қуёш, уфқда хиёл жилмайса,
Олтин замзамада жилваланган сой.

Бу — орзу сингари чексиз водийга
Ҳокими мутлақдай чиққан ҳар деҳқон.
Ҳосил фалсафасин етиб домига
Тупроқни олтинга айлантиргич жон.

Мен тонгни севаман,
Тонгдаги ўйлар

Мени одамларга кетади бошлаб.
Яратишга тўла мен тушар йўллар,
Дала, қирни қучсам, қулочим ташлаб,
Кўксим яйраб кетар кўлнинг сатҳидай,
Ундан қўшиқ учар оқ кабутардай.

Тонги ер нафасин тўймай ичаман,
Ўтгиз ёшли жувон шайдо дилидай
Хаёл етган ерни кезиб, кечаман.

Тонг отмоқда, шошил,
Ахтарма кавшинг.
Дафтаринг топмасанг,
Дилинг очиб бор:
Тонг — сенинг шодликка тикмачоқ кашфинг,
Яна бир набира — иссиқ кафтга ол!

1979

Салом, тансиқ баҳор!

I

Яна кўк тубида сайрайди қушлар,
Яна ерда кўҳна ям-яшил кўрпа.
Яна тандан кетди мудрашу тушлар,
Яна ёшдай дилда ўйлар минг турфа.

Гар ибора қадим, қофия сийқа,
Аждод ўлмаслигин ҳақиқати бу.
Баҳор дединг — бирдан олам антиқа
Ва сенда энг ёлқин, тирик бир туйғу.

Ёшингни, дардингни, изтиробингни
Бир силкиниш билан отасан йироқ.
Хаёлинг етмаган, умид тутмаган
Энг йироқ уфқлар келар яқинроқ.

Ва сен яна қалби оташга тўлиқ,
Тоғни талқон қилгич қудрат танингда —
Меҳнатта тушасан, ҳосил ҳам бўлиқ;
Бу йил етилажак шонда ақалли
Заррача маҳсулинг бўлиши аниқ.

II

Эй, баҳор, тўймагич жоним бор,
Сен билан туғилди гар эгиз.
Борлиғинг қучмоққа ҳолим бор,
Ишлайлик йил бўйи иккимиз.

Яралиш — туғилиш удуминг
Чарчаган қонимга эт пайванд.
Йил бўйи яшил сув, кўк нуринг
Томирда югурсин юз минг чанд.

Йил бўйи ниҳолдай сарғаймас
Саратон зўғмига берай дош.
Қаҳратон қаҳридан мунғаймай,
Қонимда кез, яшил, Ёш Қуёш...

1979

Кел, баҳор!

Кел, баҳор, қуриган саҳрога
Илк ёмғир берар гулсимон, кел!
Айланмай қон дилда сафрога,
Жонлансин, энг қодир ҳаёт бер!

Тарса-тарс ёрилган чўллардек
Юрак чок, бутунмас,
минг бир дарз,
Томир ҳам қатқалоқ йўллардек,
Қоқилса, чап бериб яшаш фарз.

Кел, баҳор, инқилоб сингари
Итқит қиш қобигин жонлардан.
Қўйма у дарзларни сингани,
Пайвандла энг жасур ранглардан.

Сарғаймас баҳордек диёрим
Қадамин ларзасин илғай мен.
Яшартиб бу кўҳна дунёни,
Довруғлар солганин билай мен.

Ҳеч баҳор, тупроқда уйғониш
Ўтдим қалбимнинг ёнидан?
Баҳорда туғилдим!
Унга эш
Яшашнинг қонуни қонимда.

Қулочим етмайин қучишдан
Ўч, завқ-ла қўшиқлар югургум,
Иккимиз басма-бас юришдан
Ҳар сафар янгидан туғилгум.

Ҳар гал сен янги,
Мен навқирон,
Фарзандлар кутар,
Мен этсам тарк.
Баҳорни тарк этса бор инсон,
Жаҳон ҳам бўлмасми жувонмарг?..

Кел, баҳор!

1981

Икки шеър

Қайсин Қулиевга

Қўноқ

Товлиқлар ўлкасин бургут сиёқли
Сахий, ўктами,
Бугун қўшни бўлиб қолди йироқли
Қардош там-тами.

Қаршимда қўш бошин қорларга ўраб,
Чақнаб, чорлар тоғ,
Қуйини юксакка занжирдай улаб,
Йўл кетган узоқ.

Дам олиш фаслини кутдим, етишдим,
Топдим танҳолик.
Уйқу, жимлик майин шимириб ичдим,
Беқиёс тотлик.

Жимлигу ҳордиқдан толдим!
Бир парвоз
Истайман шу тоб,
Интилса дил етар, чақирса овоз,
Эй, дўст, мени топ!

Кездир: шалолалар шовқини кучсин,
Тортай сезгирик.
Ҳайратдан кўз ёшим учқундай учсин,
Атроф сеҳрлик.

Сен бошла қир, қоя, даралар ўтгач,
Товлиқ қўйнига.
Осилай ипақдай ҳимралган ўркач —
Булут бўйнига.

Чўққидан юксақда учган қушларга
Кучлидир суқим.

Мен қушдай ўқтамман: у муз тўшларга
Қўнишим муқим.

Гарчанд чўққи қорли — яқин қуёшга
Бор эди аҳдинг.
Малика атадинг кўтариб бошга,
Қур энди тахтинг.

Ердан ахтарганлар чўққидан топсин,
Юзим ювсин сел.
Совқотсам булутлар пар кўрпа ёпсин,
Аллаласин ел.

Кундуз санчсин қуёш минг бор бигизин,
Бўлай ўт нафас.
Элимнинг ҳар гулрў, парирў қизи
Боқсин серҳавас,

Чўққи кафтидаги шу тахтда туриб,
Шам бўлиб ёнай.
Бутун жаҳон элин тинчликда кўриб,
Беҳадик қонай.

Элдошинг:
«Бу ёниқ шам қайдан ўзи»
деб қилса сўроқ.

Де:
Яқин қардошнинг бир она қизи,
Вафоли кўноқ.

Бу кунларда уйда эмасман

Бу кунларда уйда эмасман,
Яна мени тарк этди юрак.
Юрак топган ҳайратдан мастман,
Ҳайрат менга ёшлиқдек керак.

Қайдамиз, дил?
Бу кимнинг эли,
Бунча танти, эрка қуёши!
Тилимизга ўхшайди тили,
Куйдор экан сувидан тоши.

Шўх жилғаси тошотар ўйнаб,
Ўйноқлайди тойдай ҳар тўлқин,
Қоялари офтобдан яйраб,
Томчи сочар мисоли учқун.

Илиқ нигоҳ оқбош тоғлари,
Кўзларингни куйдирса ҳам муз,
Ёмғирига баҳор чоғлари
Илк севгига тутган каби юз —

Қизлар жала билан ўйнайди,
Ўйигитларни нигоҳ-ла кесиб.
Севса на жон, молни ўйлайди,
Кетса мумкин ҳар недан кечиб.

Ҳар ким сени чорлайди уйга,
Меҳрин қўшиб тутар нону май.
Сен кирган уй айланар тўйга,
Қолсанг мумкин кўнгил узолмай.

Саф-саф розлар юргани мисол
Қизлар ўйчан, рақси сеҳргар.
Титрар тоғу даралар хушқол,
Ўйигитлари жўр бўлса агар.

Гар тингласанг она алласин,
Ошиқлардан дoston узун кун,
Ерин, элин битмас ярасин
Боисини англайсан бутун.

Ва ногаҳон сен ҳам танингда
Жароҳатин, бахтин сезасан —
Қонли-қонсиз жанглар мардига
Қалб-ла таъзим қилиб, кезасан.

Недан сўзлар қиличдай кескин,
Тоғдай метин қаноат қайдан?
Кексаларин қадди тиклигин,
Фурур ҳатто янграшин найда.

Эльбруснинг қўш ошпоқ боши
Нақ «Қиз кўкси» — софлик, саховат.
Бу ҳусндан эл дара, тоши
Касб этади тенгсиз нафосат.

Тупровида яшноқ зилолик,
Эл бир гўзал иқбол-ла яшар.
Одатидир яратиш шодлик,
Ўктамлик ҳам шондай ярашар.

Мана, нечун уйда эмасман!
Тоғли дўстлар меҳмони юрак.
Шароби-ю меҳридан мастман,
Кайфин олиб кетмоғим керак.

Кетганда ҳам ҳеч унутмасман...

1975—82

Тонг

Мендан бошланади уйда уйрониш,
Зеро, уйқу нима билмаган жонман,
Менга жуда мушкул яшашдан қониш,
Сафардан бир нафас тинмас карвонман.

Тонг сувратин чизмоқ бўламан ҳамон,
Юрак тўлқинига етмайди ранглар.
Табиат нақ шу кун туғилгансимон
Ҳар гал ҳамма ёқда янги жаранглар...

Ажаб!
Тўп-тўп...
Бу не мўъжиза, рўё,
Томирларда сездим баҳорги ирмоқ.
Ҳаёт ибтидоси каби бу садо
Наҳот бўлди таңдан чарчовни қувмоқ?
Ўгирилиб қарайман;

Маъсум мўъжиза:

Бу — менинг набирам!

Бошлабди қадам.

Мисли шўх айиқча, полопон, жўжа —
Овдир-довдир йўлни бошларкан одам.

Лапанглаб одимлар... борлиги журъат,
Нақ пара булутга тушар оёқлар.
Мурғак, муштдай жонда бор ҳаёт, қудрат,
Тонг рангда шафтоли, момик ёноқлар.
Оғзи, кўзларидай очиқ кенг қулоч,
Набирам қадамлар!

Ёш дорбозсимон.

Лангардай елпийди икки қўлини.
Асп! Қопқаларинг борлигича оч,
Бу кекса заминда яна бир Инсон
Тонг билан бошлабди буюк Йўлини.

Билмайман!

Бу нотинч она жаҳонда
Шу тонг йўлга кирди не сон-минг гўдак?
Кимнингдир илк йўли йўқолди қонда,
Ёт, изиқ, мудҳиш ўқ этди жувонмарг?
Менинг набирам ҳам кекса дунё-ла
Тиллашмоқни бошлар қушдай ҳижжалаб.
Гўдак, тонг — ибтидо асл маъно-ла,
Бизлардан ҳимоя,
фаросат талаб...

1982

* * *

Шеър демак — ўжар дўст қаламнинг изи,
Шоирни борича этар намоён:
Не тариқ ҳаётда отган иддизи,
Не тариқ қаддини тиклаб турган жон.

Бу шундай бир из-ки — қалб солланиши,
Гоҳ денгиз долғаси, гоҳи насимдир.
Гоҳ байрам... Гоҳ ғусса яллиғланиши,
Дардлардан таваллуд камёб тизимдир...

Гоҳ ғурбат, дағаллик итарган кунжак,
Гоҳ муштдек юракда яшаган жаҳон.
Гоҳи узун ўтмиш, сирли келажак,
Ёшинг ўтган сари ўсувчи армон.

Истар у: машаққат, ҳайратдай кўчсин,
Саҳрога ёйилсин сой бўлиб, яйраб.
Ойдан шуъла эмас, сўйловчи учқун,
Дардимга малҳами бўлсин мушарраф.

...Ҳамон парча-парча дилни чегалаб,
Ундан бутун қўшиқ тўқимоқ орзу...
...Инсонга берилур умр чамалаб,
Афсус: ҳукмдамас тошу тарозу...

1982

Йиллар

Кечанг ортга,
Эртанг олдинга тортар,
Қушлар барг узгандай умрингдан узиб.
Фикринг пармаласа ёрилар тошлар,
Лекин йиллар йўлин бўларми бузиб?

Йўқ, бузиб бўлмайди кетар йўлларни!
Бекаат қуриб ташла, гар қодир эсанг.
Ким бўлдинг?
Не қилдинг?
Тортиқ бўларли
Борми келурларга арзирлик туҳфанг?

Бир кимга бошпана,
Бир кимга кўприк,
Ё руҳни юксалтар бирон сўз айтдинг?
Кўз бўлолмадингми,
Бўлдингми киприк,
Ё бир аймоғингни ерга қаратдинг?..

...Сарҳисоб чоғимас,
Маслак бир талай.
Узун умр ато қилган толеим.
Жаҳонда ўқ товшин ўчганин билмай,
Дунёдан тинчгина кўз юмади ким?

Ҳамма чегарани суриб нарига
Битта минтақада яшар Ер, фазо.
Сен кўрмаган элу юрт ҳар дардига
Тинглайсан дилингдан бир акс-садо.

Ерда ҳаёт битта,
Аммо минг тақдир,
Барин кўтармоғи вожиб шу бир Ер.
Вожибдир чарақлаб турмоғи офтоб.

Ҳаёт кундан-кунга ширин,
Лек мушкул,
Сенинг кўзинг ўткир,
Замон ҳам шаффоф.

Билгинг,
Қилгинг зарур иш салмоғи зил,
Тортмоққа асаблар берармикан тоб?..

Гуркироқ ўсмамга қиш қор отганда,
Севган дафтар бирдан қолганда тутаб,
Ярашиқ кўйлагим юпқа тортганда,
Эрка дўст кўққисдан кетганда жўнаб;
Қалбим,
Вужудимни қамраб изтироб
Нотавон ачиниш қучганда танни,
Билмабман:
Не экан гулни ардоқлаб —
Парвона капалак олиб кетгани?!

Билсам:
Кўп улушин бой бермиш умр:
Йиллар алдаб, нимлаб олиб кетибди.
Исёнкор
Думбул руҳ ўрнига

Сабр,
Матонат,
Ишқ,
Меҳнат сўзин битибди...

1982

Онам боғи

Кечагина борлиқ эди мовий қор,
Севгидайин кун тафтидан эриди.
Эсда:
Биз ёш, қор баҳордан сервиқор,
Танимизда минг бир офтоб бор эди.

Ҳамма гўзал:
Ёши ўтган онам ҳам
Хушбўй эди хиёл сўлиқ гул мисол.
У билганни пари билмас бир олам,
Унга келиб ечиларди барча фол.

Нафасидан нафас олиб ўсдик биз:
Фарзандлару, гулу китоб ҳамроҳи.
Гулдан жозиб эди бизнинг онамиз,
Бир жаҳон бахт бағишларди нигоҳи...

Онам боғи орзусимон турфа ранг,
Лоқайд, бачки безакларга эди ёт.
Бор мавжудот рақиби-ла қилиб жанг
Ўстирди боғ, ўғил ва қиз — зурриёд.

Шу эрам боғ замонанинг зайли-ла
Эл ўтгувчи равон йўлга айланди.
Онам!
Сизнинг умр ҳаёт майли-ла
Менинг жисму жаҳонимга жойланди...

Неча аждод кечган боғдан йўл қолди,
У йўлларда Сизу мендан йўқдир из!

Сизни Мену,
Мени Оналик олди,
Аёл зоти кетмас ҳаётдан изсиз...

1982

* * *

Ниятим, айтажак сўз, зорларимга
Муштдаккина юрак лим-лим тўлибди.
Сийраклашган киприк ораларига
Бедорлик соқчиси уя қўйибди.

Бор бўл, шундай тақдир!
Зийрак бўл, соқчи,
Даримасин уйқу эгизаги — рафлат.
Лекин ланжлик деган маккор қароқчи
Бош суқса сенга ҳам ўқийман лаънат!

1982

Бугунинга мен бўлай ҳоким

Ҳовли тўла баҳор,
Кўк тўла баҳор,
Нафис баҳор ҳиссин чулдиран қушлар.
Ҳали очилмаган гуларда ифор
Қиш қировин қувиб дилларни хушлар.

Ва биз бир сулола айвонимизда,
Нур, қувонч, хотира неъматига ром.
Эвара гувранар қучоғимизда,
Ҳордиқ кунимизга бағишлаб ором.

Куйлама ҳижронни

Гулгина Зокировага

Куйлама ҳижронни,

мен куйлаб ўтдим.

Наҳот мен етмаган пардаси қолмиш?

Аччиқ, узун йўлин мен босиб ўтдим,

Сенга нега даркор қайта йўл олиш?

Куйлама ҳижронни, такрорлаш нечун?

Бир фарёд минг дилни этади пора.

Кўз ёш бўлиб оқди борлигим бутун:

На инсон, на тангри тополди чора.

Такрорлама, Гулим,

сен бахт эркаси,

Дилбар овозингга ярашар шодлик.

Бир бахтсиз севгининг битмас гиряси

Қалбингдан ўрлайди, бу не бедодлик!

Куйлама ҳижронни, гарчанд овозинг

Отаётган тонгдек нур тўла жаранг.

Куйласанг нилуфарсимон рухсоринг

Шомдаги шафақдек заъфар-ғусса ранг.

Нечун бу сержоду, жайрон нигоҳдан

Рухсоринг куйдириб оқар қайноқ ёш?

Гулгинам! Ҳижронда, хазонли оҳда

Ҳеч замон жамолин кўрганми қуёш?

Не-не маҳбубларнинг бисотин титиб,

Кўрдим: кўз ёш эгов экан умрга.

Мендан кейингилар йиғламасин деб

Дардим селобини тўқдим шеърга.

Сен куйла, севгининг восил ҳаётин,

Тошлар тилга кирсин,

гул очсин музлар!

Ишқ,

шодлик чулраган диллар баётин
Куйла, лолалардай яшнасин юзлар.
Куйлама ҳижронни, гўзал Гулгинам!

1982

О, ижод

О, ижод, дардгинам,
Сен менинг оромим рақиби,
Уйқусиз тунларим ёритган нур, чироқ!
Тандаги зилзилам,
Муқаддас танҳолик ҳабиби,
Гоҳ чорлаб, гоҳ дейман, кет йироқ.

О, менинг умримнинг эгови,
О, қалбим дардига бир малҳам,
Мен уйқу истайман!
Бўласан шеър дови,
Кетмайсан қувсам ҳам,
Қаламни ташлайман,
Сўндириб мен чироқ,
Бу ғужрон ўйлардан ёрилигач бошимни
кўрпага ўрайман.

Ўйларим,
Сиз менинг чулдироқ қушларим,
Кетингиз, кетингиз!
Сизда-ку бор қанот!
Мен ухлай, менга ҳам вожибдир ухламоқ?

Йўқ,
Юрак бош билан қилар жанг,
Ўртада қон чопар мисоли ўт — дарё,
Фикрлар лашкари ҳолимни этар танг!
Чарчайман!
Ахир мен гар шоир, дилдироқ бир Аёл!

Ақалли, уйқунинг амрига кирайин!
Оромнинг қўйнида тин олган
Аёллар сингари латофат касб этиб тураин!

Йўқ,

Қонда шу Аёл қудрати
Денгизнинг долғали тўлқини сингари
Уйқуни отади бедорлик соҳили тошига
Ва мени етаклар қоғозим қошига.
Мен эсам кўзимни очмайин,
Мадорсиз қўл билан ёқаман чирогим,
Итқитган қаламни ахтариб топмайин,
Сипқориб ётаман илҳомнинг булоғин.
О, ижод олами!
Тун бўйи шу зайил
Сен билан гоҳ тотув,
Гоҳ рақиб,
Яна мук тушаман назмнинг машқига:
Ва лекин энг синчков мунаққид —
Эрта бор.
Ҳар мисра тушади фикрнинг шафқатсиз дастига:
Мисрага далалар нафаси шовуллаб кирмаса,
Инсонлар юраги ловуллаб турмаса,
На давр,

на меҳнат,

на шодлик қаламни сурмаса,

Бир пулдир меҳнату,

дарду шеър,

тун умри,

Ўқийман, ўйлаб ҳам турмайин

Йиртаман парчалаб.

Бахт йўқлаб:

Агар қалб дардидан таваллуд бўлолсанг,
Сенга дуч ҳар юрак торини тополсанг —
Шеър бўлиб эл ичра юраман мен чақноқ,
Уйқудан кўрк топган аёлдан ўктамроқ!

О, ижод алами,

Сен тушдай қоласан тун ичра.

Мен эсам ижоднинг содиқа ҳамдами.

Хушқолик

Не ажаб даврга пайванд тақдирим,
Ўзимни сезаман муттасил хушқол.
Сабоҳ елларидай ҳамон тик қаддим,
Оқшомги онлардай тиниқдир хаёл.

Ёшлик,

Баркамоллик —

ўзга фаслини

Токи умр-мулким, ола билмам тан,
Бағримга олганман

замон фаслини...

Танги, зукко элга суюкли экан
Айтажак сўзимнинг поёни бўлмас!
Зеро ҳаёт қилар қўшиқ тақозо,
Бугунги инсонлар йилларни билмас,
Зеро ерга бўлди ошно фазо!

Ҳаёт қайновидай юрак урар жўш,
Дилга қалам эшки, мен беҳад хушқол.
Шукурким, ўйларда муқимдир жунбиш,
Кўзимда кундан-кун тўлишгач иқбол.

1982

О, эртам, энг иўзал афсонам

Кўксимда кўзвалиб вулқондай кўчкилар,
Нақ метин муз қатлам сукути чок-чокдан сўкилди,
Чақмоқли сония парчалаб, кўздаги уйқулар
Шафақда тонг отиб, ол-алвон мўъжиза кўринди.

Бошланди тонг билан шом аро бу жонда пайдар-пай
Туйғулар ва ўйлар қоришиқ-шидаткор баҳслари.
Авжига боз чиқиб, нурсимон қуйилар мунгли най,
Эришдай юракнинг тизгинсиз лўлидай рақслари.

Яшнашин қуёшга ўхшатсам кўзларим қамашмас,
Шуъла-ю, ёғувчи юлдузлар шарросин сезаман
теграмда,

Дил ҳеч он тойганмас,
Имондан адашмас,
На шодлик,
На гурбат қуюндай ёприлиб келганда.

Занг босмас ҳайратим яратган мўъжиза қўшиқми,
Парт бўлмай юлгани қай узоқ оташдан нишона?
Фусункор наҳорлар шавқидан бўлиқми,
Хазонрез кечки куз умрга эш тушган
бу гўзал афсона?

Бу гўзал афсона — сен, Эртан!
Илтижо, ҳеч кетма ва лекин, келмасанг майлига,
Қалб мўртрок, худа-ю беҳуда излардан жуда мўрт
кўприги.

Ташаккур айтаман шу оннинг
Шу қўққис ҳимматли зайлига,
Умримни безатган тилмочим, чарчамас
илҳомнинг энг зукко кўҳлиги —

О, умид Эртаси!
Йироқлаб юрсанг ҳар кунларим эркаси, афсона,
Эҳтиёт илтифот,
Жон тўла қадаминг жодусин илғайман.
Муқаддас ва камёб сирларнинг ўтида
бир яйраб, минг ёна
Чах-чаҳдан лаззатли бир ёрқин ҳузур-ла
йиғлайман.

Ва такрор англайман,
Келйшинг бир тухфа!

Дил номли каъбамда
Қалбимдан саломат сен содиқ навқирон эътиқод,
Уйдирма хулёмас,
Ўткинчи хаёлмас, бу кузги сажамда
Зикр этсам, чидам бер, Ёвузга таслимдан
этиб тур эҳтиёт!

Чақнадинг, баҳорий тус кирди кузимнинг
заъфарон рангига,
Даф этдинг мен кирар йўлларнинг
кундан-кун торлигинг.
Чорладинг, жонимни ташладинг тенгсиз куч,
жасорат жангига,
Англадим: Лутфийдек куйласам буюк
дард ва қудрат борлигин!

Сен қучдинг:
Эртақдай қиш бирдан юмалаб бўлди ёз,
Ланжликни куйдирди серҳузур саратон,
жазира.

Биламан: севгидан самода чирпирак
парвозлар қайтмас боз,
Не десам, беқиёс у ишқли йилларим кўркига
назира!

Эмассан жалада кўлларни савалаб безатган
бир ҳубоб,
Инсоннинг ҳеч битмас умиду ишқидан нишона.
Ҳар тонги — бир варақ, ҳар шоми элга эш
толедан бир иншо, битта боб,
Ҳаётнинг ҳеч қачон узилмас риштаси борига
ишона-ишона —

Битилгич битта шеър!
Ҳар сатри кўксимда етилиб тирилган,
Дарди ҳам қувончи борлигим забт тутган
жарангли, залварли.
Ташаккур, яна мен тирикман,
керақдан-керақман,
Сабрга бўйсунган фикр-уй шиддатли,
бир ширин ғамзали, ғалвали.

Қарайман:

Афсона тўлдириб жазонлар тўшалган остонам
Менга деб тунда ҳам шам эмас, қуёшни ёқади.

Гоҳ нари кетади!

Мен — куз!

У — саратон! Лек бугун мастона, мастона

Маҳрамдай нигоҳин узолмай, гулхандай

қалбимга боқади.

У асли, ҳақиқат камоли, абадий эзгулик тангриси,

Фанимат шу лаҳзам кўзи-ла беҳудуд

Иқболга боқишим — ҳақиқат.

Ҳақиқат — афсона яратар умримнинг ҳар кези,

Тунларим юлдузли онига ишончим,

Имоним, Олқишим —

Ҳақиқат.

Мен сени, эй тансиқ афсона, ҳали кўп

чамандай кўқартгум,

Баҳорнинг рангига янги ранг, соз жаранг

кашф қилиб этгум бахш.

«Боши ҳеч оқармас қалам»им¹ учида

қуёшга яловдай кўтаргум,

Бу элда кексармас ва чўкмас кўнгиллар

бахтини — бахтим деб этгум нақш!

1983

Шошма ҳали!

Ярим тунда, биров турттансимон,

Бир чўчийман,

Ўзга келгач уйғонаман.

Не бу ўзи?

Дил қандайдир кўпол чангда

Қисилади,

Мен ўзимни ҳис қиламан қайноқ жангда.

---

¹ Сулаймон Рустам сатри.

Сўнгра-сўнгра худди илон чаққансимон,
Сўнгра, худди бир хум ақраб ичгансимон
Мен ўзимни ўнгаролмай тўлғонаман.

Зиқ юмушда ўтган кундуз зиллигими,
Сирқираттич оғир ўйда тўлғонаман.
Ўз-ўзим-ла куймалашиб
Пўртанали юрагимни бошқармоққа уринаман.
Жисмимдаги беҳолигу
Санчиқларни босиб, янчиб,
Ўтган кундуз энг ярқироқ,
Хушнуд дамлар
Ахтармоққа уринаман...

Ва топаман:
Соғ ишладик,
Қувонч топдик ва кимгадир бўлдик дармон.
Демак, менда йўқдир армон.
Мужмал санчиқ,
Ҳали бошдан,
Ҳали чаккам,
Ҳали кекса кўкрагимнинг
Йиллар тузи тах-тах
Минг тах қатларида
Дарднинг басир,
Энг оғири,
Энг сабили: —
Таранг асаб,
Жонли асаб зўрға турган ипларида...

Минг оёқ деб аталувчи қурт бўлади,
Тез юради, ранги совуқ,
У захликда туғилади.
Гоҳо зиқ, зич,
Гоҳо қўрсиз тунларимнинг
Увадаси йиғиндиси — асабларим
Шу қуртсимон
Бошдан-оёқ бирдай қамраб
Юрагимни тишлай бошлар,
Бу азобга тоб бермоққа уринаман.
Уринаман, тўлғонаман.

Миямдаги битта санчиқ,
Уста қоққан миҳдай маҳкам.

Ёзаманми, ёнаманми унга не кор?
Маҳкамликда миҳнинг ўзи —
Асаб тиғи берар озор.

Яна юрак,
Ҳорғин юрак — дард созлаган тор совутда
Қисилади, қийналади...
Ҳорғин кўксим,
Томирларим!
Наҳот энди ишлаб бўлдик,
Яшаб бўлдик?
Шундай бўлса
Азоб бермай дам ола қол!
Кўп курашдим,
Ва шодманки, шунча йиллар қолибаман,
Иродаминг вафосидан миннатдорман...
Лекин узр,
Минг бор узр,
Мен чарчадим.
Дардларимни торта-торта чин чарчадим!

Бутун умр мисқол-мисқол
Чўккан дарднинг ўзи ташлаб кетмас-ку ҳеч,
Метиндан зўр ўжарлиги битмас-ку ҳеч —
Шундай кибор,
Шундай беор.
Шундай ғаддар
Ўзим билан кетгувчи ҳол.
Лекин ҳорди мендаги жон,
Илож бўлса,
Дардни енгар,
Умр берар дармон истар!
Пешонамни ерга қўйиб,
Сажда қилиб
Ўтинаман Сендан, Умрим,
Мени кечир,
Таҳаммул ҳам,
Қаноат ҳам тугади чор!

Ҳориган жон бир беозор ором истар!
Ким билади, балки елар
Йўл-йўлдаги умидимга захрин сочиб,
Тириклигим жон томирин,
Қишга кирган ҳаёт боғим босиб, янчиб,
Ҳузурлангич ўша зўрлик —
Номи ажал!
Ета қолса:
Битта илинж.
Етсин майли:
Фақат уйда,
Ўз элимда.
Бутун умрим
Шод, ҳузурим
Бутун кўрим —
Шу тақдирим — Она элда.

Лекин, ҳозир шошма, Ёвим!
Шошма, шошма, яқинлашма!
Битгандан мўл — битмас ишим,
Яхшиси, сен чекина қол.

1983

Кўнгил тоғ ўлди, тоғ ўлди

Жаҳонотин Увайсий ўз таваллудларининг 200 йиллиги тантанасини кўрганларида шундай барҳаётлик назмини айтган бўлур эдилар.

Аё дўстлар, бу не даврон, кўнгил тоғ ўлди, тоғ ўлди,
Асрлик зулм уйи вайрон, кўнгил тоғ ўлди, тоғ ўлди.
Улус обод, ҳама шодон, кўнгил тоғ ўлди, тоғ ўлди,
Ки ҳайрат ҳам ўзи ҳайрон, кўнгил тоғ ўлди, тоғ ўлди,
Бу янглиғ бахт-саодатдан кўнгил тоғ ўлди, тоғ ўлди.

Билурмен, ҳасрату ғам таҳ-батаҳ бизнинг ғазалларда,
Нечунким, эл учун зиндон эди дунё азалларда,
Ҳақиқат ҳам, адолат ҳам очарди юз масалларда,
Жафо тахт йўқ, қаро бахт йўқ, ҳамма офтоб

назарларда,

Бу тенглик, бу камолатдан кўнгиш тоғ ўлди, тоғ ўлди.

Синибдур гумбази зулмат, хуррият барқарор охир,
Тасанно, биз аёл аҳлига шаън-иқбол шиор охир,
Саодат шеваси солмиш кўнгишга шавқ-шарор охир,
Яловдир шеър, кел эй, хушнуд дилингни эт

нисор охир,

Бу эҳсондан, бу давлатдан кўнгиш тоғ ўлди, тоғ ўлди.

Икки юз йил суронидан омон чиққан саботдирман,
Ватан бир бахт, менам бир бахт, икки нури

қанотдирман.

Ажаб толе жаҳон ичра тағин бул кун ҳаётдирман,
Каломим бирла номим паршироқ мангу баётдирман,
Бу эъзозу бу ҳимматдан кўнгиш тоғ ўлди, тоғ ўлди.

Дилимни шамъ қилиб эрдим, бу даврон минг

чароғ ўлди,

Ўғил-қиздан жудо эрдим, менга авлод қароғ ўлди.

Ки рўзгорим хароб эрди, элим бошга паноҳ ўлди,

Не сўз айтдим, қаро ўтмишни фош этган яроғ ўлди,

Замон берган бу қудратдан кўнгиш тоғ ўлди, тоғ ўлди.

Бу ёнда Нодирабегим, бу ён Маҳзуна лутф этса,

Назмгўйлик тузар бўлсак, кўнгиш торин қувонч

чертса,

Умидни шеър этиб сочсак, туман дилга бориб етса,

Неча Гулчехралар озода, кўйингга жўр бўлиб кетса,

Бу хил мумтоз шуҳратдин кўнгиш тоғ ўлди, тоғ ўлди.

Увайсий, боқ бугун юртда назм — толе, зако қонун
Муҳаббатта адо қонун, садоқатта вафо қонун,

Ки булбул чах-чахи янглиғ қўшиқларга садо қонун,

Ташаккур, қадру ардоққа, сенга умри бақо қонун,

Ажаб камёб бу қисматдин кўнгиш тоғ ўлди, тоғ ўлди.

1983

Демак, баҳор келди...

Синди қиш тўқиган муз ҳисли қафас,
Мана, яна қушлар чуғурлаб қолди.
Она нигоҳидай мулойим нафас
Замину Осмонни бағрига олди,
Демак, баҳор келди.

Бу нафасдан ерда кекса-ю ёшнинг
Одим, чехрасида эзгу рўшнолик.
Дов-дарахт кияжак зилол либоснинг
Зилол барин тутиб югурар шодлик.
Демак, баҳор келди.

Келар деб шу сийқа қадим йўл билан,
Эзгу интиқликда кўпчибди тошлар.
Ел такрор, бетакрор илиқ қўл билан
Сочмоқда гулларга ишқдан қуёшлар,
Демак, баҳор келди.

Саховат момоси — тоғнинг кўксидан
Кўпириб, ҳайқириб сути тўкилмиш,
Зарраси сочилган музлар устида
Шошқалоқ ғунчалар чоки сўкилмиш,
Демак, баҳор келди.

Ҳамиша неъматга ҳомила тупроқ
Тўлишган танини солмиш офтобга,
Дехқон қулоғига таниш қўнғироқ —
Жарангдор куртаклар етибди тобга,
Демак, баҳор келди.

Яна бедор, маъсум тун оғушида
Одимлайди сирлар,
ширин шивирлар.
Бетобе шаббода нур ҳовучида
Юлдуздай сепмақда жоду, сеҳрлар,
Демак, баҳор келди.

Лавха

Шом келар узоқлардан бўшанган боғ қўйнига,
Йўл-йўла ичиб шуъла.
Тўкилар осилишиб заъфар барглар бўйнига
Ёз тўқиган ашула.

Ўз ҳолига кексарган ҳар дарахтдан бир гулхан,
Тавсиф йўқ менда рангта.
Бетховен мусиқаси гўё борлиқни тутган,
Ер-кўк мафтун жарангта.

Алвон қўшиқдай лов-лов ёнади ниҳол гилос,
Кузранг чехрамда акси.
Тоқда чайқалса боғбон унутган бир бош чарос,
Қалбимда ширин рақси.

Яшил либосда ҳамон чинору арғувонлар —
Кекса сумбатда бардош.
Наздимда, урушларда бева қолган жувонлар
Бардошда унга тенгдош.

Бўлиқ тилла бошоқлар боғламига ўхшайди
Ниҳол анор туллари
Хил-хил дарахт, хил-хил куз,
Ўз рангида яшнайти,
Ўзича қўшиқлари.

Ариқда тиниқ-тиник, милдир-милдир оққан сув
Шеваси дилимга хуш.
Кекса ялпиз бўйлари уйғотса яшил туйғу,
Менда йиллар фаромуш.

Кўқда:

бир ёқда қуёш, бир ёқда кезар булут,
Кўксида ухлар тугён.
Жанубга учган қушлар қолдирган салом бўлиб
Эшилса ипак мезон —

Латиф, ёркин туйғулар куйга қоришиб дилда
Берса баҳорий қувонч,
Наздимда: бўротимга қўйиб кетган инига
Йўл олади қалдирғоч.

Уфқларга сирғилиб кетиб улгурмайин кун
Дилимда аллам юлиб —
Кўксидан салқин-салқин тушади

ер узра тун,

Ой чиқар дуркун бўлиб...

1983

Далада кўз

Нафис баҳор ўтди,
Чақноқ ёз ўтди:
Тупроқ узра қуёш шуъласи.
Ерга инмас унинг ҳам ўти,
Ҳориб,
Чарчаб ётар ўлкам даласи.

Кўзларни,
Дилларни яйратди кўрки,
Шоиру рассомга бахш этди илҳом.
Гўё тушганидай бошидан бўрки,
На чаман,
На полиз,
На пахтазор — ном...

Кўзлардан,
Диллардан нарида унут,
Фақат ўз танида боради юмуш.
Онадай сахий-ю, бир тамаъсиз юрт
Ҳосилини тўкиб, ётар бежунбиш.

Худди кексалар ҳам
Шу тупроқсимон,

Юзларини кесган саноксиз ажин,
Шамолсиз иқлимда ётган нақ уммон,
Аммо на фикр, ўй тин олади жим...

1983

* * *

Она-Ер устида байрам,
Диллардан юксалар осмонга қуёш,
Байрамларни сезар бағридаги ҳам,
Уларнинг умрига қўшилмайди ёш.

Ўн саккиз ёшли қиз лабидай нафис
Гул қўйдим.
Мен ёндим,
Гулларим сўлди.
Баҳорим!
Кузлигим наҳот этдинг ҳис,
Наҳот қирқ йил ёнган етим ўт сўнди?

1983

Бинафша

Қаҳратонда ерга тўшалганда қор,
Менинг кўнглим тусаб қолар бинафша.
Дилим таг-тагидан эрка бир виқор,
Ўрар чирмовиқдай хушбўй бир нашъа

Энг хушрўй, энг кўркам гулларнинг атрин
На бўй, на ҳуснига этолмам қиёс,
Беқиёсдир ҳушни элитган баҳри,
Тун ёстиқда сўлган бинафшага хос.

Шу ҳузурни кўмсаб, қутурган қишда
Думбул баҳорларни нигоҳим излар...
Гоҳ-гоҳ бутунимиз эмас,

ўтмишдан

Иссиқ нафасларни излаймиз бизлар.

Хаёл чаманида бўй чўзиб ўтлар,
Чўлда ел ва нурда лолалар балқар.
Кўклам шарпасидан синиб сукутлар,
Тарновдан ариқдан сув бўлиб оқар.

Ниҳоят, маъсумам — жажжи бинафша
Сафсарранг гулханин сочар ийманиб,
Ўнгир, ариқ бўйин тутади нашъа,
У буюк борлиққа боқар жилмайиб.

«Салом!» — дейман хаёл бинафшасига, —
Сенсиз кўнгил боғим қоларди ғариб!
...Ҳеч маст бўлганмисиз соф нашъасига,
Бошин хиёл эгиб турса жилмайиб?..

1983

Шўй оқшомидан ўйлар...

Лола боғимизда эди бир ғунча,
Яшнаб кетди бирдан, нақ оппоқ чечак,
Ўзимиз эркалаб, севиб тўйғунча,
Муҳаббат азми-ла бўлди келинчак.

Хотирда:

дунёга келган илк тонгда
Қулоғига айтдик Навоийдан шеър.
Ким билибди унда:

балоғат онда
Буюк севги сўзин айтар Алишер.

Ва шу мард кўнглимиз эрка қушини
Ўтли қўш қанотда кетади олиб.
Икки сулоланинг қалбу ҳушини
Маҳлиё, бахтиёр тўлқинга солиб.

Ҳай қиз, биз беролган энг қимматли сеп —
Меҳр қонингдами, дилдами вафо?

Икфори вақт етди

Ижод денгизимнинг маъсуд жўшқинин
Қўмсаб, дил бисотин очаётирман.
Олdda бекатларнинг туйиб
йўқлигин,
Нотугал машқларим сочаётирман.

Ўйласам, ҳаётга ўзни бағишлаб,
Бурчлар савалабди мисоли жала.
Маҳрам қаламимни тишимда тишлаб,
Яшабман, ишларим гоҳ бут,
гоҳ чала!

Гоҳи хит қаламим бўлмас, ўткирлаб,
Столимда қороз ётар заъфарон...
Шу туйғу савалаб, кўксимни тирнаб,
Гоҳи шом, гоҳ саҳар ўйларим
гирён.

Ҳордиқ билмас толган дилни парчалаб
Ҳислар мендан кутар оташдай сўзлар,
Қалбимнинг тубида қолдим яхлаб,
Мен кўр бахш этмаган номсиз юдузлар...

Қанча таваллолар қилмай тақдирдан,
Сочилган умримдан бермас бир йилин.
Лек афсус, надомат аччиқ заҳридан
Кашф этиб бўлмайди рўшнолик илмин.

Силқиб-силқиб қанча сув бермасин, ер,
Қудуқ ҳеч жаҳонда тўлиб тошарми?
Қалбим,
тафаккурим синчковлаб қазир —
Қаламимни қайноқ қўлим тутарми?

Мулки лак-лак дилни этмакман аён,
Биласиз, яшадим риёдан олис,
Шеърят кечирсин, кечирсин шеърхон,
Замона зўғмидан бўлмадим холис.

Гоҳ товшим етмаса санаманг сукут,
Шоят тарк этмаса дийдаларни нур,
Шеъроят санъати бўлмайдиган унут,
Божлиман элиму, юртга бир умр.

Завқим, ҳайда мендан узлатни йироқ,
Емиридди гумроҳлик йиллар мақоли.
Очунда, ҳар дилда парпирар чироқ,
Истиқлол нуридан ҳаёт сафоли...

Ажинлар из солган кенг пешонамни
Истиқбол ҳаётбахш қўли силасин,
Қатағон йиллари ютган жигарлар
Доғини тортмоққа тоқат тиласин!

Йиллар,

Нодир онлар,

Севги,

Ҳижроним

Дилимни замзамлаб кетмаган учиб...
Бор бўлса бешми, ўн муҳлис шеърхоним,
Ёзмоқ — бахт қаламим учини ўпиб.

1994

Бу оқшом...

Бу оқшом пориллар дил нурунгизда,
Дийдор бахти насиб яна Сиз билан.
Турибман, азизлар, ҳузурингизда
Ҳамон ўтлиғ кўнги, ёруғ юз билан.

Ҳамон мулкимадаги сийму зарим — шеър.
Сочимда, чехрамда йиллардан нишон,
Саҳдағоҳим танҳо Ватан, Она Ер,
Орзуларим карвон, сарбоним — ишонч.

Ҳамон ота-онам, икки жаҳоним
Азиз ёди аро шикаста, бутман
Ишқим — алангадир, қордир ҳижроним
Саксон йил ловуллаб сўнмаган ўтман.

Иккита кўзимга икки қорағич —
Мунисим Ҳулкарим, алпим Омоним
Ширин набиралар ҳаётдан тортиғ
Ҳар бири жонига пайванддир жоним.

Номлари, ёдлари пайғамбар монанд
Ҳазрат устозларим — теран иддизлар,
Мен ундан жон олиб кўкарган дарахт,
Меваси — қалбимдан отилган сўзлар.

Ҳикматлар бағрида дур, марваридим
Аждодларим менга ифтихор, ғурур
Шу мавжлардан томган нуқра умидим
Шоира қизларим бахш этган сурур.

Бу назм боғига киролмас хазон,
Бизни маҳф этолмас завол лашкари,
Мен кетсам мунғаймас умрим ҳеч қачон,
Бу боғлар — бир боғлар бўлади ҳали...

Ҳамон эътиқодим — ҳақиқат, ҳақдир,
Сўзлайман, юзимни тутиб Каъбага,
Емира олмайди ўткинчи тақдир,
Осуда ўтади руҳим абадга.

Эъзозлар, ардоғлар учун ташаккур
Асли Сиз офтобим, мен зиёсиман.
Тонгларингиз кулсин дориломан, ҳур,
Бахтим шул — ўзбекнинг Зулфиясиман.

1995